Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 248 (20. 216) • 1988 йил 28 октябрь • жума Баҳоси 3 тийин.

Кеча Ватанимиз пойтахти Москвада ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси ўз ишини бошлади

ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДАН ОЛҒА БОРАЙЛИК

Совет халқи XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорларини зўр ғайрат билан конкрет ишларда рўёбга чиқармоқда. Шу қарорларни амалга ошириш жамиятимиз турмушининг барча соҳаларида қайта қуриш суръатларини белгилаб бермоқда.

Мана шу бунёдкорлик ишида беш йилликнинг тўртинчи йилига муҳим роль ажратилган: экономикани соғломлаштириш, уни энг устун йўналишлар бўйлаб жадал ривожлантириш миллионлаб кишиларнинг турмуш даражасига ижобий таъсир қилиши керак.

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг ўн биринчи сессиясига йиғилган депутатлар келгуси йил вазифаларини ана шу нуқтаи назардан муҳокама қилмоқдалар. Сессия 27 октябрь куни Катта Кремль саройида палаталарнинг қўшма мажлисида очилди.

М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Шчербицкий, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Ю. Д. Маслюков, Г. П. Разумовский, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов, О. Д. Бакланов ўртоқларни депутатлар ва меҳмонлар қарсаклар билан кутиб олдилар.

Мажлисни СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси **А. Э. Восс** очди.

Сессиянинг кун тартиби ва иш тартиби бир овоздан тасдиқланади.

Қуйидаги масалалар муҳокамага киритилди:

1. СССР Олий Совети Президиуми составига ўзгартишлар киритиш тўғрисида.

2. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани тўғрисида ҳамда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1988 йилги Давлат плани қандай бажарилаётгани ҳақида.

3. СССРнинг 1989 йилги Давлат бюджети ҳақида ва СССРнинг 1987 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисида.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш ҳақида.

Депутатлар сессия кун тартибининг биринчи масаласини кўриб чиқишга киришадилар.

РСФСР Олий Советининг октябрь ойида бўлиб ўтган навбатдан ташқари сессиясида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси Виталий Иванович Воротников РСФСР Олий Совети Президиумининг Раиси этиб сайланган эди. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми депутат Владимир Павлович Орлов пенсияга чиқиши муносабати билан уни Россия Федерациясидан СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод этиб, ўртоқ Воротниковни Россия Федерациясидан СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари этиб сайлашни таклиф қиладилар.

Депутат Балли Ёзқулиевни ҳам СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод этиш таклиф қилинади.

Сессия депутат В. П. Орловни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод этди.

Сессия депутат **В. И. Воротников**ни якдиллик билан СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари қилиб сайлади.

Депутат Б. Ёзқулиевни СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилиш тўғрисидаги таклиф қабул этилади.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани тўғрисидаги таклиф қабул этилади.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани тўғрисида ва 1988 йилги план қандай бажарилаётгани ҳақида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат **Ю. Д. Маслюков** доклад қилди.

Шундан кейин СССР молия министри депутат **Б. И. Гостев** СССРнинг 1989 йилги Давлат бюджети ҳақида ва 1987 йилги бюджетнинг ижроси ҳақида доклад қилди.

СССР Фанлар академиясининг президенти депутат **Г. И. Марчук**ка сўз берилади. Муҳокама қилинаётган план лойиҳаси, деди у, алоҳида шароитда кўриб чиқилмоқда. Бу — совет жамиятини социал ва иқтисодий қайта қуришнинг принципиал йўлларини белгилаб берган XIX Бутуниттифоқ партия конференциясидан кейинги биринчи йиллик давлат планидир. 1989 йил плани экономикамизни беш йилликнинг «бевосита марраси»га олиб чиқади. Беш йиллик натижалари кўп жиҳатдан Давлат корхонаси тўғрисидаги, Кооперация ҳақидаги қонунлар қабул қилиниши, жамият янада демократиялаштирилиши, меҳнаткашларнинг ўз-ўзини бошқаруви ривожлантирилиши муносабати билан вужудга келадиган янги имкониятлардан қандай фойдаланилишига боғлиқ бўлади.

Бугунги кунда энг муҳими, деди Фанлар академиясининг президенти, — фан-техника тараққиётига янги йирик омил бағишлаш ва шу асосда халқ хўжалигининг барча соҳаларида ресурсларни тежаш ва иқтисод қилиш йўлидан дадил боришдан иборатдир.

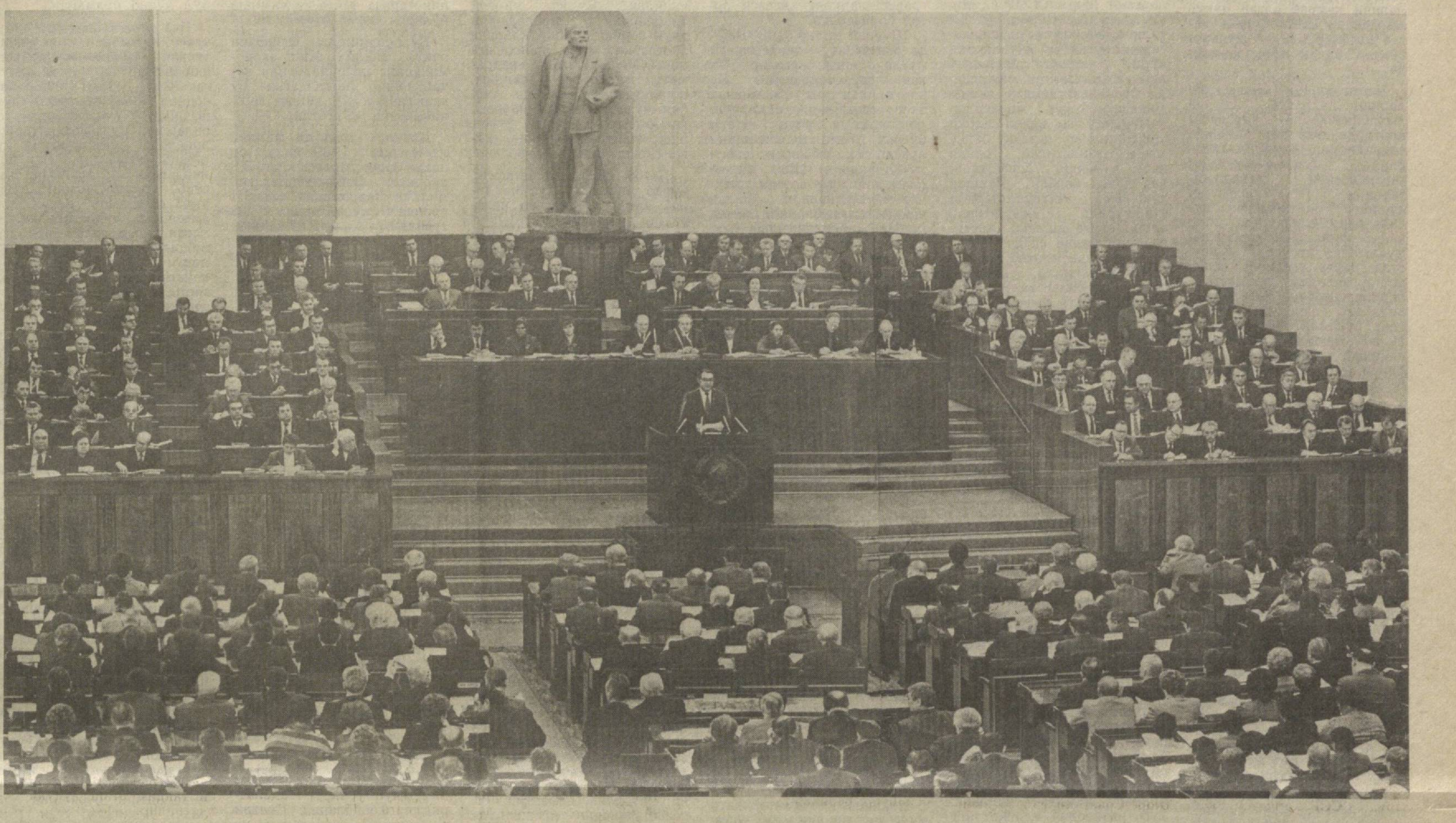

Москва, Кремль. Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси.

(ТАСС—ЎзТАГ телефотоси).

1989 йилда планда прогрессив полимер конструкцион материаллар, микроэлектроника учун ўта соф моддалар ва химиявий реактивлар, қора металлар асосида кўп қатламли материаллар, ўтга чидамли ва техникавий керамика буюмлари, синтетик ярим кристалл олмослардан кулранг коронкалар кўплаб ишлаб чиқариш мўлжалланади.

Планда ресурсларни тежаш тенденциялари тўғри асослаб берилган, бироқ министрликлар ва идоралар, ишлаб чиқариш бирлашмалари ва корхоналар ресурсларни тежаш резервларидан янада яхшироқ фойдаланишлари мумкин бўлур эди, — деди нотиқ.

Фан-техника тараққиёти — интенсив экономиканинг асосидир. Машинасозлик, робот техникаси, информатика, биотехнология, янги материаллар, айниқса, назарий йўналишлардаги янги материаллар соҳасида бир қатор тадқиқотлар билан шуғулланувчи совет фундаментал фани илғор позицияларни эгалламоқда. Бироқ, шунга қарамай, фан билан ишлаб чиқариш соҳаси ўртасида, илмий коллективлар билан министрликлар ўртасидаги тўқнашув ҳамон «танг жой» бўлиб қолмоқда.

Нотиқ экология бутун жамиятнинг ғоят жиддий эътиборига муҳтождир, деди. Айни вақтда министрликларимиз давлат буюртмасини ишлаб чиқишда табиатни муҳофаза қилишга оид таклифларни жуда кам бермоқдалар ва бундан ҳам ёмонроғи бу соҳада ҳукуматнинг бир қанча қарорларини қониқарсиз бажармоқдалар.

Пировардида СССР Фанлар академиясининг президенти янги туркум техника ва технологиянинг юқори самарали турларини яратиш ва уларни ишлаб чиқаришга оид ишлар бутун туркумини амалга оширишга қаратилган тармоқлараро илмий-техника комплексларининг фаолияти тўғрисида гапириб берди.

Нотиқ ҳукумат 1989 йилги Давлат планининг ҳар томонлама ишлаб чиқилган ва илмий асосланган лойиҳасини тайёрлаганлигини айтиб, уни тасдиқлашни таклиф этди.

ВЦСПС раиси депутат **С. А. Шалаев** минбарга чиқади. Барча даражалардаги касаба союзлар планни ишлаб чиқишда бевосита иштирок этдилар, деди у. Биз таклифларимиз иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш, ишлаб чиқаришни интенсивлаш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, технология ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш асосида энг ўткир социал муаммоларни ҳал этишни жадаллаштириш учун, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг экономиканинг социал йўналишини ўзгартириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини амалда рўёбга чиқариш учун моддий ва меҳнат ресурсларини энг кўп даражада сафарбар этишга қаратилди.

Шу мақсадда биз келгуси йил планида аҳолининг миллий даромади ва реал даромадларини беш йилликнинг дастлабки йилларида бу борада йўл қўйилган қолоқликни бартараф этишга, социал, маданий қурилишга сарфланадиган капитал маблағларни ошириш билан бир вақтда истеъмол учун сарфланадиган миллий даромаднинг улушини кўпайтиришга имкон берадиган даражада ўстириш суръатларини кўзда тутишни зарур, деб ҳисобладик. Истеъмол буюмлари («Б» группаси) ишлаб чиқаришни ўстириш суръатлари янада юксак даражада бўлишини планлаштириш, болалар, ўсмирлар ва кекса гражданлар учун нисбатан арзон нархларда товарлар ишлаб чиқариш ва савдо тармоғига етказиб бериш юзасидан қатъий давлат топшириқларини белгилаш мақсадга мувофиқдир. Беш йилликнинг тўртинчи йилига белгиланган марказлаштирилган социал тадбирлар программасини тўла даражада рўёбга чиқариш ва 1989 йилда меҳнат шароитини ҳамда уни муҳофаза қилишни яхшилашга қаратилган бир қанча янги йирик тадбирларни амалга ошириш зарур. План лойиҳаси ана шу таклифларни имкони борича энг кўп даражада назарда тутади.

Нотиқнинг фикрича, материал ва энергия сарфи нормативларини, шунингдек, материал ресурсларнинг энг муҳим турларидан ҳеч бўлмаганда контрол рақамлар сифатида фойдаланиш самарадорлиги нормативларини халқ хўжалиги комплексларига, министрликлар ва идораларга, улар орқали эса корхоналар ва бирлашмаларга етказиш зарур. Ресурсларни тежашга, хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши қаратилган самарали имтиёзли-солиқ системаси ҳам ишлаб чиқилсин.

Пировардида С. А. Шалаев шундай деди: ВЦСПС президиуми мўлжалланаётган иқтисодий ва социал программани рўёбга чиқаришда касаба союзларнинг иштироки тадбирларини белгилади. Барча соҳаларда тиғиз планнинг рўёбга чиқарилиши, айниқса, хўжалик юритишнинг янги методларини меҳнат коллективлари ўзлаштиришига, ишлаб чиқаришдаги ички хўжалик ҳисобини чуқурлаштиришга, меҳнат интизомини мустаҳкамлашга, ижара муносабатларини, меҳнатни ташкил этишнинг бошқа илғор формаларини жорий этишга, XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси шарафига ўтказилган умумхалқ социалистик мусобақаси чоғида юзага келган барча қимматли нарсаларни мустаҳкамлаш ва кўпайтиришга касаба союзлар янада катта ҳисса қўшишини талаб қилади.

Шу билан Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси тугади.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ В. И. ВОРОТНИКОВНИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ЭТИБ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Виталий Иванович **Воротников** СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари этиб сайлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил 27 октябрь.

Қисқача сиёсий луғат босмадан чиқди

— Бу китоб бешинчи, тўлдирилган нашр бўлиб, унда партия XXVII съезди ҳамда КПСС Марказий Комитети шундан кейинги Пленумларининг қарорлари асосида КПССнинг иқтисодий ва социал сиёсатини акс эттирувчи терминлар, тушунчалар, концепциялар, ижтимоий-сиёсий ҳамда социал-иқтисодий характердаги ҳодисалар, СССР, социалистик мамлакатлар ташқи сиёсатининг, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг, ҳозирги халқаро муносабатларнинг актуал муаммолари қисқача характеристикаси акс эттирилган. Луғатда БМТ ҳамда унинг асосий ихтисослаштирилган ташкилотлари тўғрисида, шунингдек ҳукуматга бўйсунувчи ва ҳукуматга бўйсунмайдиган энг муҳим халқаро ташкилотлар ҳақидаги маълумотлар келтирилган. Дунёдаги энг катта ахборот агентликларининг қисқача характеристикалари берилган.

Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарган китоб кенг ўқувчилар доирасига мўлжалланган.

(ТАСС).

Ҳамкорликнинг янги боби

Бизнинг Совет Иттифоқига визитимиз ГФР билан СССР ўртасидаги муносабатлар тарихи китобида фақат янги саҳифа эмас, балки бутун бир янги боб очди. ГФР Федерал канцлери Г. Коль СССР Ташқи ишлар министрлигининг матбуот марказида 26 октябрь куни совет ва чет эл журналистлари ҳузурида сўзга чиқиб, ўзининг Москвада бўлиши якунларини ана шундай баҳолади. Мен М. С. Горбачевнинг мулоқотимиз натижаларини «муз кўчди» деб таърифлаган фикрига қўшиламан.

М. С. Горбачев билан мен аввал бошданоқ бу визитни ҳамда унинг келгуси йилнинг биринчи ярмида ГФРга қиладиган жавоб визитини яхлит воқеа деб ҳисоблаган эдик, деб давом этди у. Биз Москвадаги музокараларда асосий диққат-эътиборни ҳамкорликнинг конкрет лойиҳаларига ҳамда икки томонлама муносабатларнинг, Европа сиёсатининг ва халқаро сиёсатнинг асосий масалалари юзасидан дастлабки батафсил фикрлашувни ўтказишга қаратиш учун ҳаракат қилдик.

Г. Коль Москвада эришилган натижалар ва Бонида бўладиган музокаралар негизида тўпланган тажрибани ҳисобга олиб, келгусидаги ҳамкорлик учун истиқболни белгилаб берадиган қўшма сиёсий ҳужжат ишлаб чиқилиши лозимлигини таъкидлаб ўтди.

Федерал канцлер атроф муҳитни муҳофаза қилиш, космик фазони тинчлик мақсадларини кўзлаб тадқиқ этиш ва фойдаланиш соҳасида икки томонлама ҳамкорлик қилиш тўғрисида Москвада имзоланган битимларнинг ғоят муҳимлигини айтди. Г. Коль иккала мамлакатнинг иқтисодий ҳамкорлиги масалаларига тўхталиб, СССРдаги қайта қуриш бунинг учун қулай шарт-шароитлар ва истиқболли имкониятлар очиб бераётганлигини таъкидлади.

* * *

Г. Коль муқаддас Данилов монастирига борди, рассом Г. Юккер асарлари кўргазмасини бориб кўрди.

(ТАСС).

«ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИГА

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 27 октябрга бўлган МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
ТОШКЕНТ	0,66	104,57	0,46	108,19
ХОРАЗМ	0,54	104,12	0,56	64,20
БУХОРО	1,08	101,36	1,03	80,40
Қашқадарё	0,89	99,00	0,80	107,34
ҚҚАССР	0,77	92,63	0,50	89,61
Сирдарё	0,95	90,30	0,88	100,97
Сурхондарё	1,08	89,61	0,46	88,66
Фарғона	0,95	87,31	0,19	40,19
Наманган	0,96	86,43	0,67	62,62
Самарқанд	1,34	75,14	1,38	72,30
Андижон	0,66	67,65	0,17	27,62
Республика бўйича:	0,92	89,61	0,66	78,37
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
СУРХОНДАРЁ	1,26	102,48	0,89	165,02
Қашқадарё	1,55	98,30	1,88	143,18
Наманган	0,78	91,38	—	—
Самарқанд	2,74	87,72	4,10	60,63
Бухоро	0,28	13,53	0,35	5,85
Республика бўйича:	1,31	96,45	1,28	151,93

«Ҳосил-88»

Зафар муборак!

● Сурхондарё области заршунослари ингичка толали пахта топшириш йиллик планини бажаришди. Она-Ватан хазинасига 324 минг тоннадан зиёд қимматбаҳо хом ашё ҳадя этилди. Олтинсой, Шўрчи, Ленин йўли районлари бу ғалабага муносиб улуш қўшдилар. Аъло нав пахтанинг 180 минг тоннаси «зангори кема»лар бункеридан тўкилди.

● Чимбой райони пахтакорлари она-Ватанга 21600 тоннадан кўпроқ «оқ олтин» топшириб йиллик планни ошириб бажардилар. Ҳар гектар майдондан 19,7 центнердан ҳосил олинди. Ялпи ҳосилнинг 65 процентдан кўпроғи, яъни 14 минг тоннаси машиналарда териб олинди. Етиштирилган пахтанинг 80 процентини биринчи ва иккинчи сортларга сотилди. Пахтачиликда оилавий звенолар, бригада пудрати ташкил этилганлиги — бу муваффақиятни таъминлади. Ҳали далаларда ҳосил кўп. Район пахтакорлари яна 4 минг тонна пахта топшириш ва ялпи хирмонни 25600 тоннага етказишга интилиб, теримни кузги-қишки ишлар билан қўшиб олиб бораётирлар.

● Ғузор райони «оқ олтин» ижодкорлари дастлабки меҳнат зафарини қўлга киритдилар. Она-Ватан хазинасига 36 минг 500 тоннадан ортиқ хом ашё етказиб бериб, йиллик маррадан ўзиб кетдилар. Бу ўтган йилнинг шу даврида тайёрланган пахтадан 17 минг тонна кўп. Ғузорнинг пахта хирмонига Карл Маркс номли колхоз, Куйбишев номли, «Дружба», Охунбобоев номли, Ленин номли, «Рассвет» совхозлари катта ҳисса қўшдилар. Азамат пахтакорлар ялпи хирмонни 38 минг тоннага етказиш учун дала ишларини янада кучайтирмоқдалар.

● Амударё райони пахтакорлари ҳам зафар марраcини эгалладилар. Она-Ватанга 58200 тоннадан зиёд хом ашё етказиб берилди. Ҳосилнинг асосий қисми «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. 80 процентдан ортиқ пахта биринчи сортга сотилди.

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1989 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА ВА 1988 ЙИЛГИ ПЛАН ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНИ ҲАҚИДА

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат Ю. Д. МАСЛЮКОВ доклади

План лойиҳасини ишлаб чиқиш ва муҳокама қилиш, сўнгра унинг амалга оширилиши ҳам сиёсий система ислоҳ қилинаётган чинакам революцион даврга, XIX Бутуниттифоқ партия конференциясининг қарорлари туфайли мамлакатда юзага келган принципиал янги ижтимоий вазиятга тўғри келмоқда. Совет кишилари фаолиятининг ҳамма соҳаларини, ички турмушимиз ва халқаро муносабатларнинг барча томонларини қамраб олган чуқур жараёнлар қайта қуриш деган маънодор ва жўшқин сўзлар билан ифодаланмоқда.

Қайта қуриш меҳнаткашларнинг қудратли ижодий имкониятларини ҳаракатга келтирди, ҳар бир кишида социализмни такомиллаштиришга, социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришга ўз ҳиссасини қўшиш иштиёқини кучайтирди. Мамлакатда бир қанча принципиал иқтисодий муаммолар хусусида матбуотда, барча оммавий ахборот органларида, меҳнаткашларнинг кўпгина йиғилишларида ҳар қачонгидан ҳам кенг кўламли мунозаралар бўлиб ўтди. Планни ишлаб чиқишда жамоатчиликнинг фикри имкони борича ҳисобга олинди.

Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани — Эндиликда чинакам коллектив ишнинг натижасидир. Депутатларнинг актив, баъзан жуда ўткир чиқишлари, уларнинг сайловчилар манфаатларини ҳимоя қилишдаги қатъияти КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель Пленумидан кейин жамиятимиз қандай йўл босиб ўтганини, совет кишилари гражданларча ўзлигини англаши, уларнинг давлат қарорларини қабул этишдаги иштироки нақадар ошганлигини яққол кўрсатди. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани — ҳақиқатан ҳам коллектив ишнинг натижасидир, деб ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкин.

1989 йилги план мамлакат экономикасида беш йилликнинг ўтган уч йили мобайнида эришилган ижобий силжишларни эътиборга олиб ишлаб чиқилди. XIX Бутуниттифоқ партия конференциясида таъкидлаб ўтилганидек, экономика кризисолди ҳолатидан чиққанлиги, халқ хўжалигини соғломлаштириш жараёни бошланганлиги ана шу даврнинг энг муҳим якунидир. Иқтисодий ўсиш суръатлари ошди, саноатнинг негиз тармоқлари барқарорроқ ишлай бошлади, ишлаб чиқариш самарадорлиги ошмоқда, совет халқининг турмуш шароитлари яхшиланди. Бироқ, мана шу ижобий силжишлар дарров ва осонгина пайдо бўлгани йўқ. Экономикадаги ижобий тенденциялар ўтмишнинг кўпгина сарқитларини бартараф этиб, ўзига йўл очиб бормоқда.

1988 йил мамлакатнинг иқтисодий аҳволини яхшилашга катта ҳисса қўшмоқда. Экономиканинг жўшқинлиги орта борди. 1988 йилда ҳосил қилинган миллий даромаднинг ўсиш суръати 1987 йилдаги 2,3 процент ўрнига 4,6 процент миқдорида, аҳолининг реал даромадлари 2 процент ўрнига 3,5 процент миқдорида бўлиши кутилмоқда. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигида сезиларли силжиш рўй бермоқда. Фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда ижобий натижалар бор.

Бу йил экономикани социал соҳага буриб юборишда олға силжишга муваффақ бўлинганини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ керак. Саноатнинг «Б» группасида маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсиши «А» группасидаги ўсишдан юқорироқ бўлди. Уй-жой ва социал-маданий қурилиш миқёслари анча ошди. Кўп йиллар мобайнида биринчи марта чакана товар оборотининг бажарилиши кутилмоқда. Унинг ўсиши беш йилликнинг дастлабки икки йилидаги ўртача кўрсаткичдан 2,5 баравар юқори бўлади.

Шу билан бирга биз яхшиланиб бораётган мана шу умумиқтисодий кўрсаткичларга маҳлиё бўлмаслигимиз керак. Чунки 1986—1987 йилларда йўл қўйилган қолоқликнинг ўрни ҳали қопланганй йўқ. СССР Министрлар Советининг СССР халқ хўжалигини ривожлантириш бу йилги якунларини кўриб чиқишга бағишлаб яқинда ўтказилган мажлисида таъкидланганидек, экономикадаги чуқур жараёнлар ўтмишдаги бир қанча салбий тенденциялар нафақат заифлашмаётганлигидан, балки ҳатто кучайиб бораётганидан дарак беради. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, йиғиштириб олиш, қайта ишлаш, асраш ва улар билан савдо қилиш соҳасида давом этиб келаётган камчиликлар аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилашга имкон бермади. Енгил саноат кўпгина маҳсулотларни ишлаб чиқариш соҳасида ҳали беш йиллик мароми даражасига чиққани йўқ. Машинасозликнинг ривожланиши беш йиллик топшириқларидан ортда қолмоқда.

Инвестиция соҳасидаги камчиликлар суст бартараф этилмоқда. Мамлакатнинг молиявий аҳволи ҳамон жуда мураккаб бўлиб турибди. Давлатнинг харажатлари даромадларидан кўра тезроқ кўпайиб бормоқда. Корхоналар кўрган зарар 11 миллиард сўмга етди.

Мана шу ва бошқа камчиликларни тугатиш 1989 йилги планнинг энг муҳим вазифаларидан биридир. Янги хўжалик механизмини жорий қилиш бу борадаги бош масаладир.

1988 йилда саноат корхоналарининг ярмидан кўпроғи, халқ хўжалигининг бошқа бир қанча тармоқлари тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш асосида ишлади. Туб иқтисодий ислоҳотнинг ҳозирги босқичи ўтиш характерида бўлишига қарамай, тўла хўжалик ҳисоби натижалар бера бошлаганини қайд этиш мумкин. Хўжалик юритишнинг янги принциплари асосида ишлаётган корхоналарда улар фаолиятининг деярли барча иқтисодий натижалари саноатдаги ўртача натижалардан яхшироқ.

1989 йилда барча тармоқлар янги хўжалик механизми шароитида ишлайдиган бўлади.

Бироқ, деди сўнгра докладчи, янги хўжалик механизмининг ҳамма элементлари ҳам корхоналарнинг ишига ўзининг ижобий таъсирини ўтказа олгани йўқ. Гарчи ялпи кўрсаткичлар корхоналар учун бериладиган план топшириқлари жумласидан чиқариб юборилган бўлса-да, баъзи тармоқларнинг раҳбарлари ва маҳаллий раҳбарлар ҳамон мана шундай кўрсаткичлар орқали ишлаб чиқаришга тазйиқ ўтказмоқдалар. Давлат буюртмаси ҳаддан ташқари кўп берилди. Узоқ муддатли бевосита хўжалик алоқаларини йўлга қўйишда ва улгуржи савдони ривожлантиришда сусткашлик қилинмоқда. Ҳар бир корхонани ижтимоий ишлаб чиқаришга қўшаётган ҳиссасини кўпайтиришга рағбатлантирадиган, меҳнат сифатини оширишдан шахсий манфаатдорликни кучайтирадиган, ходимларнинг интизоми ва масъулиятини мустаҳкамлайдиган иқтисодий муносабат шаклларини жорий этиш лозим.

Бунда гап масалан ижара пудрати сингари иқтисодий муносабатларнинг илғор формаси тўғрисида бормоқда. 1989 йил айниқса қишлоқ хўжалигида ижара пудратининг амал қилиш соҳасини кескин кенгайтириш йили бўлиб қолиши керак. Ижара социалистик мулк асосида омилкор хўжайин билан коллектив хўжаликнинг уйғунлашуви учун шароит яратади.

Бозорни моллар билан мўл-кўл таъминлаш ва аҳолига хизмат қилишни яхшилаш вазифаларини ҳал этишда кооперативларнинг ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи гражданларнинг ҳиссаси ортиб бораверади.

Шундай қилиб, 1989 йилда мамлакат экономикаси мутлақо янги белгилар билан характерланади. Бу йилги план эса мамлакат экономикасининг самаралироқ ишлаши учун зарур бўлган ҳамма шароитларни яратиб бериши керак, албатта. Аввало, 1989 йилги план лойиҳаси асосан меҳнат коллективлари ишлаб чиққан таклифларни ҳисобга олиб тайёрланганини таъкидлаш керак.

Давлат буюртмаларини белгилаш тартиби тўғрисида муваққат низом кучга киритилган эди. Жами ишлаб чиқариш ҳажмида бу буюртмаларнинг салмоғи 1988 йилга нисбатан анча камайтирилган.

Тармоқларни капитал маблағ ва моддий-техникавий ресурслар билан таъминлаш тартиби ҳам ўзгартирилди. Энди корхоналарнинг маблағи ҳисобидан сарфланадиган капитал маблағнинг давлат капитал маблағи умумий ҳажмидаги улуши 1988 йил планидаги 38,4 процентдан 47,1 процентга етказилади. Марказлаштирилган тарзда тақсимланадиган ресурслар миқдори қисқаради. Шундай қилиб, СССР Госплани ва СССР Госснаби марказдаги барча ресурсларнинг ягона соҳиби ва тақсимловчиси бўлмай қолди. Узил-кесил мутаносибликка марказдагина эмас, балки бевосита хўжалик алоқаларини йўлга қўйиш ва улгуржи савдо йўллари орқали жойларда ҳам эришиладиган бўлади.

Планнинг характеридаги мана шу принципиал ўзгаришни ҳали барча корхоналар, министрликлар ва идораларнинг ҳамма раҳбарлари етарли равишда англаб олганлари йўқ. Қўшимча материал-техника ресурсларини ажратиб бериш тўғрисидаги кўпдан-кўп талаблар ва давлат буюртмаларини кенгайтириш ҳақидаги илтимослар шундан далолат бериб турибди. Мустақилликка астойдил интилиб келган корхоналарнинг раҳбарлари янги шароитда ёндош корхоналар билан бевосита алоқаларни йўлга қўйиш учун масъулиятли бўлишга ҳам одатланишлари керак. СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари эса хом ашё етказиб берувчилар билан маҳсулот истеъмол қилувчилар ўртасидаги кооперация алоқаларининг ташкилотчилари бўлиш ролини ўз зиммаларига активроқ олишлари лозим.

СССР Олий Совети палаталарининг доимий комиссияларида депутатлар айтган ҳамма мулоҳаза ва таклифлар, деди сўнгра нотиқ, СССР Госпланида СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар, деярли барча марказий иқтисодий органлар иштирокида синчиклаб кўриб чиқилиши ташкил этилди.

Шу билан бирга ўтган йиллардан **фарқли ўлароқ** (ўтган йилларда депутатлар кўтарган кўпгина масалаларнинг ҳал этилиши кейинги даврларга қолдирилар эди), ҳозир кўпчилик мулоҳаза ва таклифлар юзасидан бевосита план лойиҳасининг ўзига аниқ-равшан тузатишлар киритилди. Деярли ҳамма принципиал масалалар юзасидан баҳамжиҳат ечимлар топилди.

Аввало планнинг социал йўналишини анча кучайтирган ўзгартишлар ҳақида гапирмоқ керак. 1989 йилда чакана товар оборотини 6 миллиард сўмлик миқдорда кўпайтириб, уни товар ресурслари билан тўла-тўкис мувофиқлаштириш имконияти топилди.

Ишлаб чиқариш капитал маблағларининг самарадорлигини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар ишлаб чиқилиши натижасида бу маблағларни ноишлаб чиқариш соҳасига қайта тақсимлаб чиқилди. Бу эса уй-жой биноларини фойдаланиш учун бериш топшириқларини дастлабки план лойиҳасига нисбатан 200 минг квадрат метр миқдорида ошириш, шунингдек, мактабгача тарбия муассасаларини ва бошқа объектларни ишга тушириш топшириқларини кўпайтириш имконини берди.

Қоғоз масаласи батафсил кўриб чиқилди. Ҳукумат талаб кам адабиётлар чиқаришни камайтириш, шунингдек идора эҳтиёжлари учун қоғоз лимитларини қисқартириш ҳисобига газетабоп қоғоз, шунингдек матбуот қоғозини кўпайтириш имконини топди. Шу туфайли марказий газета ва журналларга обуна бўлишдаги чеклашларни олиб ташлашга эришилди. 1989 йилда мамлакатда қоғоз ресурсларини кўпайтириш юзасидан газета ва журналларга чекланмаган тарзда обуна бўлишни таъминлашга қаратилган тадбирлар кўрилади.

Депутатларнинг агросаноат комплексини капитал маблағ ва материал-техника ресурслари билан таъминлаш хусусидаги мулоҳазаларини ҳисобга олиш юзасидан катта иш қилинди. Бошқа комплексларга бериладиган капитал маблағни қисқартириш ҳисобига агросаноат комплексига ажратиладиган капитал экспортга ва бошқа истеъмолчиларга юборишни қисқартириш ҳисобига қишлоқ хўжалигига МТЗ ва ЮМЗ тракторларини, юк автомобилларини, скреперларни, автогрейдерларни, шунингдек мотор ёқилғисини, металлни, цементни етказиб беришни кўпайтириш имкониятига эга бўлинди. Қишлоқ хўжалигига минерал ўғит етказиб бериш кўпайтирилди.

Сўнгра докладчининг маълум қилишича, СССР Фанлар академиясининг ва иттифоқдош республикалар Фанлар академияларининг илмий тадқиқот ташкилотларини техника билан қайта жиҳозлаш учун, яъни депутатлар таклиф этганидек, фундаментал фанни ривожлантириш учун маблағлар депутатларнинг талкифига мувофиқ 307 миллион сўм кўпайтирилди. Ҳаво транспортининг пассажир обороти ва хизмат ҳажми кўпайтирилди. Депутатларнинг капитал қурилиш масалаларига оид мулоҳазаларини синчиклаб таҳлил этиш капитал маблағ умумий ҳажмини дастлабки план лойиҳасига нисбатан 3,3 миллиард сўм камайтириб, айни вақтда асосий фондларни ишга туширишни 2 миллиард сўмлик миқдорда кўпайтириш имконини берди, бу эса нормативдан ортиқча чала қолган қурилишлар даражасини камайтиришга олиб келди. Республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш масалалари юзасидан ижобий ечимлар топилди.

Мана шу ва бошқа бир қанча ўзгартишлар натижасида истеъмол ва жамғарма учун фойдаланиладиган миллий даромад ҳажми планнинг дастлабки нусхасига нисбатан 4 миллиард сўмлик ҳажмда кўпайтирилди. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1989 йилги Давлат плани лойиҳасини узил-кесил ишлаб чиқиш план пропорцияларини янада пухтароқ мувозанатга келтириш, экономиканинг социал йўналишини кучайтириш, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш имконини берди.

Экономиканинг йўналиши социал соҳани кўзлаб анчагина ўзгартирилганлиги 1989 йилги планнинг энг муҳим пропорцияларини белгилаб берувчи асосий хусусиятдир.

Айни вақтда келгусидаги кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришнинг моддий-техникавий шароитини яратишга зарар етказган ҳолда ресурсларни социал соҳа фойдасига шунчаки механик тарзда қайта тақсимлаш йўлидан бориб бўлмас эди.

Бу принципиал вазифани пухта таҳлил этиш экономиканинг жўшқинлигини кучайтириш негизидагина бу вазифани ҳал қилиш мумкинлигини кўрсатди.

Ҳосил қилинган миллий даромадни 1989 йилда бу йилги план даражасидан 3,8 процент, фойдаланиладиган миллий даромадни эса 3,4 процент кўпайтириш кўзда тутилди. Халқ хўжалигининг энг муҳим тармоқларида ҳам анчагина ўсиш кўзда тутилган.

Экономиканинг социал соҳага бурилишини кучайтириш йирик структура силжишларига таянади. Бу гап аввало истеъмол билан жамғарма ўртасидаги фундаментал пропорцияга тааллуқлидир. 1989 йилги план лойиҳасини тайёрлаш пайтида бу масаланинг методик таҳлили анча чуқурлаштирилди, миллий даромаддаги жамғарманинг ўз вазифасига кўра жуда хил-ма-хил элементларига нисбатан табақалаштирилган, пухта ўйланган ёндашув қўлланилди.

Умуман олганда, план кучайиб бораётган интенсивлаш жараёнини ифодаловчи бир қанча ижобий структура силжишлари билан характерланади. Миллий даромадни ўстиришнинг кўпгина қисми меҳнат унумдорлиги эвазига таъминланади.

Шу билан бирга, халқ хўжалигида ишлаб чиқариш капитал маблағи ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги секинлик билан яхшиланмоқда. Шу боисдан миллий даромадни ҳосил қилишга ишлатиладиган металл ва энергия сарфини камайтириш келгуси йилда беш йиллик топшириқларидан камроқ даражада белгиланган. Корхоналар, ташкилотлар, колхоз ва совхозларнинг зарар кўриш даражаси юқорилиги сақланиб қолаётганлиги ва уларнинг миқдори кўплиги алоҳида ташвиш туғдирмоқда. Халқ хўжалигида зарар кўришнинг мавжудлиги туб иқтисодий ислоҳот талабларига мос келмайди ва бу ҳаддан ташқари салбий муаммони биз шу беш йилликнинг қолган икки йили ичида ҳал қилишимиз керак. Бу ишни ўтказишда мазкур муддатда ишдаги зарар кўришни тугата олмайдиган корхоналарни иқтисодий жиҳатдан бақувват корхоналар билан бирлаштириш, уларни ижарага топшириш, имкони бўлмаган жойларда эса Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунига мувофиқ уларни тугатиш чоралари амалга оширилади.

Мамлакатимизда экономикани қайта қуриш аввало совет кишиларининг манфаатлари йўлида, улар турмушининг барча соҳаларини яхшилаш мақсадида ўтказилмоқда. Шу сабабли 1989 йилги планнинг халқ турмуш даражасини оширишга тааллуқли бўлимларини ишлаб чиқишга план органлари истеъмол, айниқса озиқ-овқат бозори ҳали ҳам мувозанатли эмаслиги ва хизмат соҳаси ривожланмаганлиги оқибатида ҳозирги вақтда жамиятда вужудга келган муайян социал кескинликни эътиборга олиб, айниқса масъулият билан ёндашдилар.

Бу муаммоларнинг ҳаммаси бугун вужудга келгани йўқ. Улар узоқ вақт мобайнида тўпланиб келган эди. Бироқ вужудга келган аҳволнинг янгидан пайдо бўлаётган сабаблари ҳам бор. Тўла хўжалик ҳисобига ўтилиши объектив равишда аҳолининг пул даромадлари кўпайишига олиб боради, ҳозирча бу даромадлар товар ишлаб чиқаришдан илдамроқ кўпаймоқда. Бу — қайта қуриш ҳозирги ўтиш даврининг ўзига хос хусусиятидир, бу даврнинг чўзилиб кетишига йўл қўйиб бўлмайди.

Биз мамлакатдаги бутун иқтисодий вазиятни тубдан соғломлаштириш шароитидагина вазиятни ҳақиқатан ҳам яхшилаш, социал кескинликни юмшатиш, ички бозорда сезиларли муваффақиятларга эришиш мумкинлигини тушуниб турибмиз. Бир йил ичидагина бу вазифани ҳал этиб бўлмаслигини яхши уқиб олишимиз керак. Муаммонинг миқёсларидан шу нарса ҳам далолат бериб турибдики, сўнгги учта беш йиллик мобайнида аҳолининг қондирилмаган эҳтиёжи ҳозирги вақтда неча ўнлаб миллиард сўмга етди ва ушбу сессияга СССР ҳукумати жуда катта камомадли давлат бюджетини тақдим этмоқда. Аммо шунга қарамасдан келгуси йил планида мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим соҳаларида аҳволни яхшилаш учун конкрет, катта ва аниқ мақсадга йўналтирилган тадбирлар белгиланган.

Сўнгра докладчи аҳолининг даромадлари ва социал соҳани ривожлантириш соҳасидаги сиёсатни батафсил таърифлаб берди. Социал соҳа манфаатини кўзлаб мамлакат экономикаси структурасини қайта қуришни кучайтириш, халқ хўжалиги ресурсларининг планда кўзда тутилаётган маневри 1989 йилда социал тараққиётнинг аслида барча кўрсаткичлари 1988 йилнинг тегишли топшириқларига нисбатан ҳам, беш йиллик планда мўлжалланган кўрсаткичларга нисбатан ҳам ниҳоятда салмоқли тарзда юқори бўлишига эришиш имкониятини беришини докладчи таъкидлаб ўтди. 1989 йилда аҳолининг реал даромадлари 1988 йил планида белгиланган 2,7 процент ўрнига 3,1 процент ортади. Халқ турмуши даражасининг бошқа кўрсаткичлари ҳам анча ўсади.

Хўжалик юритишнинг янги принциплари пировард натижада меҳнат унумдорлигининг ўсиши ўртача ойлик иш ҳақининг ўсишидан анча илгарилаб кетишига олиб келиши керак. Худди ана шу йўл билангина ички бозорнинг номутаносиблигига барҳам бериш мумкин. Шу боисдан келгуси йили марказнинг ана шу нисбат устидан назорати кучаяди. Иш ҳақи меҳнат коллективлари ҳақиқатан ҳам ишлаб топган маблағлардан таркиб топиши керак.

Аммо бу аҳоли даромадлари соҳасида давлат социал гарантиялардан воз кечилади, деган маънони англатмайди. Аксинча, 1989 йилда мазкур гарантияларнинг роли ортади. Халқ турмуш даражасини ошириш юзасидан давлатнинг марказий тадбирларини амалга оширишга беш йиллик пландаги 3,7 миллиард сўм ўрнига 4,2 миллиард сўм сарфлаш кўзда тутилмоқда. Ана шу маблағлар ҳисобига ходимлар бир қанча категорияларининг иш ҳақини оширишни давом эттириш мўлжалланмоқда.

Шу беш йилликдаги уй-жой қурилиши планларида 2000 йилга қадар амалда ҳар бир совет оиласини алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш юзасидан КПСС XXVII съездида қўйилган вазифа назарда тутилаётганлиги таъкидланди. Ҳисоб-китоблар бу вазифа батамом реал эканлигини кўрсатиб турибди.

XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси ва КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил июль Пленуми қарорларига мувофиқ 1989 йил плани лойиҳаси ишлаб чиқилаётганида халқ истеъмоли товарларини ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш масалаларига ва аввало озиқ-овқат муаммосини ҳал этишга алоҳида эътибор берилди.

СССР Министрлар Совети 1988—1990 йилларда озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва ана шундай маҳсулотлар билан аҳолини таъминлашни яхшилаш юзасидан қўшимча тадбирларни ишлаб чиқди. Қишлоқдаги иқтисодий муносабатларни тубдан ўзгартириш ва барча ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш бу соҳадаги асосий резервдир. Бу ўринда гап ижара пудратини кенг ривожлантириш, деҳқоннинг ердан бегоналашувига барҳам бериш, уни чинакамига омилкор хўжайинга айлантириш ҳақида бормоқда.

СССР Давлат план комитети 1989 йил планини ишлаб чиқишда аҳолининг халқ истеъмол моллари ва хизматларга эҳтиёжини тўлароқ қондириш муаммосини ҳал этишда реал бурилишга эришиш зарурлигига асосланди. Енгил саноат корхоналарини техника билан қайта жиҳозлашни жадаллаштириш учун жуда катта чора-тадбирлар кўрилмоқда. 1989 йилда узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар орасида рангли телевизорлар, видеомагнитофонлар, мебель, боғ ҳовли учун уйлар, мотоблоклар ва мотокультиваторлар ишлаб чиқаришда энг юқори ўсишга эришиш мўлжалланмоқда.

Сўнгги вақтда пулли хизматнинг ўсиш суръатлари кескин ортди. 1989 йилда аҳолига кўрсатиладиган пулли хизмат ҳажми 8,1 процент ўсади.

Докладчи экология масалаларига батафсил тўхталди. Ҳозирги вақтда, деб таъкидлади у, ана шу муаммолар жуда кескинлашиб кетди ва жамоатчилик ҳамда аҳоли кенг қатламларининг ҳақли танқиди боиси бўлмоқда. Сўнгги даврда гарчи осон бўлмаса ҳам бир қанча конкрет, объектив зарур қарорлар қабул қилинди. Бу ўринда гап атроф муҳитни ифлослантираётган бир қанча ишлаб чиқаришни тўхтатиб қўйиш, корхоналарнинг профилини ўзгартириш, тозалаш иншоотлари қуриш ҳақида бормоқда.

Планда экологик вазиятни яхшилашнинг жуда катта программаси белгиланган. 1989 йилда аслида мамлакатни 2005 йилгача иқтисодий ва социал ривожлантириш концепцияси лойиҳасида баён этилган узоқ муддатга мўлжалланган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишга киришилади.

Шундан кейин докладда ижтимоий ишлаб чиқариш моддий базасини таъминлайдиган тармоқларни ривожлантиришнинг муаммолари батафсил кўриб чиқилди. Аввало, машинасозлик комплексида тагзаминли сифат силжишлари бўлиши мўлжалланмоқда. Техника ва материалларнинг 300 та янги энг муҳим турини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ва етказиб бериш назарда тутилмоқда.

Совет экономикаси тараққиёти ҳозирги босқичининг ўн иккинчи беш йилликда юзага келган характерли хусусияти ёнилғи-хом ашё тармоқларининг илгаригига нисбатан барқарорроқ ўсишидир. 1989 йил плани ана шу ижобий тенденцияни мустаҳкамлайди.

Металлургия комплекси маҳсулотининг кўп турлари бўйича ҳам 1989 йил планидаги кўрсаткичлар беш йиллик топшириқларидан юқоридир. Мазкур комплексни ривожлантириш муаммоларини ҳал этиш учун зарур капитал маблағлар ажратилган.

1989 йилда химия-ўрмон комплекси тармоқларини, айниқса химия ва нефть химия саноатини янада ривожлантириш мўлжалланмоқда.

Транспортни ривожлантириш, деб таъкидланди докладда, умуман мамлакатда ҳам, мамлакатнинг айрим регионларида ҳам аҳолининг ва халқ хўжалигининг юк ташишга бўлган эҳтиёжини яна ҳам тўлароқ, сифатлироқ ва ўз вақтида қондиришга қаратилган. Пассажир ташиш ҳажмини кўпайтириш ва сифатини оширишга асосий эътибор берилади.

Докладчи алоқанинг ривожлантирилиши асосан аҳолини телефон алоқаси ва кўп программали телевидение билан таъминлаш вазифаларини ҳал этишга, газета, журналлар етказиб беришни жадаллаштиришга қаратилишини таъкидлади.

Докладчи капитал қурилиш программасига батафсил тўхталиб, келгуси йилнинг объектларини ишга тушириш программаси асосан корхоналар, ташкилотлар, маҳаллий органларга ишлаб чиқариш ва социал соҳани ривожлантириш масалаларини мустақил ҳал этиш ҳуқуқи берилган шароитда жойларда тузилганлигини ҳамда капитал маблағлар билан тўла таъминланганини таъкидлади. Айни вақтда кўпгина объектлар қурилишини тўхтатиб қўйишга тўғри келди. Корхоналарнинг ўзлари ишлаб топган маблағлар ҳисобидан хўжалик усулида қурилишни амалга ошириш тўғрисидаги таклифларига алоҳида эътибор берилди.

СССРнинг ташқи иқтисодий алоқаларида социалистик мамлакатлар билан, аввало Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишга устун даражада аҳамият берилади. Ҳозир ўтказилаётган ташқи иқтисодий алоқаларни бошқаришнинг ислоҳоти алоҳида аҳамият касб этади. Бу ислоҳот СССРнинг чет мамлакатлар билан ташқи иқтисодий ҳамкорлигини кенгайтиришга, самарадорлигини оширишга ёрдам беради.

Докладчи иттифоқдош республикаларнинг иқтисодий ва социал тараққиётини таҳлил этар экан, иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал ривожлантириш планлари территорияларни комплекс ривожлантиришда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ва маҳаллий Советларнинг роли ва масъулиятини оширишни таъминлайдиган янги принциплар негизида ишлаб чиқилганлигини таъкидлади. Бу планларни иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идоралари, республикалар территориясида жойлашган корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларнинг иштирокида, Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонунига мувофиқ ишлаб чиққанлар. Барча республикалар планларининг лойиҳаларида планларнинг социал муаммоларни ҳал этишга қаратилишига риоя қилинган. Республикаларнинг 1989 йилга мўлжалланган халқ хўжалик комплексларидаги барча мутаносиблик ва структура силжишлари ана шу мақсадга бўйсундирилган.

Пировардида Ю. Д. Маслюков қуйидагиларни айтди:

1989 йилги планни муҳокама қилиш давлат ҳокимияти органлари системаси ислоҳотини умумхалқ муҳокамаси билан бир вақтга тўғри келди. Меҳнат коллективларининг ташаббуси билан бирлашган барча даражадаги Советларнинг тўла ҳокимияти совет жамияти турмушининг барча соҳаларини қайта қуришга янги қудратли омил бахш этади.

(Қарсаклар).

(ТАСС).

Доклад қисқартириб эълон қилинмоқда.

ЧКП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОСИ, ЧССР ҲУКУМАТИНИНГ РАИСИ Л. АДАМЕЦНИНГ СССРга ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИГА ДОИР

ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукуматининг раиси Ладислав Адамец шу йил октябрь охирлари ва ноябрь ойининг бошида қисқа амалий визит билан Совет Иттифоқига келади.

ЎЗБЕКИСТОН БИЛАН ТАНИШМОҚДАЛАР

Мали халқи демократик союзининг делегацияси Ўзбекистонда меҳмон бўлиб турибди. Делегацияга марказий ижроия бюросининг иқтисодий масалалар бўйича секретари Диакит Дианка Каба бошчилик қилмоқда. Меҳмонлар мамлакатимизга КПССнинг қишлоқ хўжалиги ва кооператив ҳаракатига раҳбарлиги тажрибаси билан танишиш учун келишган.

Делегация аъзолари Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида бўлишди. Улар Р. Р. Шредер номидаги боғдорчилик ва узумчилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига боришди, Тошкентнинг диққатга сазовор жойларини кўздан кечиришди.

27 октябрь куни Малидан келган делегацияни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Д. Д. Берков қабул қилди. Суҳбатда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика Давлат агросаноат комитетининг раиси И. Ҳ. Жўрабеков қатнашди.

Меҳмонлар Тошкент ва Сирдарё областларининг колхозлари ва совхозларига, Самарқандга борадилар.

(ЎзТАГ).

Ҳамкорлик кенгаймоқда

Хитой Халқ Республикасининг Синьцзян-Уйғур автоном райони фан ва техника комитети раисининг ўринбосари Чжан-Юе-Чжи бошчилигидаги шу автоном район делегацияси Ўзбекистонда бўлди.

Меҳмонлар бир қанча илмий муассасалар ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларига бордилар, олимлар, мутахассислар билан суҳбатлашдилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси Н. Искандаров делегация аъзоларини қабул қилди.

Бўлиб ўтган учрашувлар натижасида пахтачилик, боғдорчилик, узумчиликда ва бошқа бир қанча тармоқларда биргаликда олиб бориладиган ишлар тўғрисида аҳдлашувга эришилди.

(ЎзТАГ)

Ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг ўн биринчи сессияси

СССРнинг 1989 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҲАҚИДА ВА СССРнинг 1987 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

СССР молия министри депутат Б. И. ГОСТЕВ доклади

Ҳозирги шароитда, деди докладчи, партия ва давлат иқтисодий стратегиясининг таъсирчан воситаси сифатида молиянинг роли ортиб бормоқда, унинг мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштиришга, кам сарф-харажат билан юқори пировард натижаларга эришишга таъсири кучайиб бормоқда. СССРнинг 1989 йилги Давлат бюджетининг СССР Министрлар Совети СССР Олий Советининг сессияси кўриб чиқиши учун тақдим этаётган лойиҳаси Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг план-бюджет ва бошқа доимий комиссиялари томонидан ҳар томонлама муҳокама қилинди, депутатлар билдирган мулоҳазалар ва киритган таклифлар бюджетнинг тегишли бўлимларида акс эттирилди.

Бюджет принцип жиҳатидан янги молия сиёсати талабларидан, экономиканинг социал йўналишга бурилиши талабларидан келиб чиқиб тузилган бўлиб, ресурсларни илғор структура силжишларини амалга оширишга жамлашни таъминлайди, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг барча бўғинларини тўла хўжалик ҳисобига ўтказиш учун шароит яратиб беради. Молия-кредит системасини такомиллаштириш, молия ва пул муомаласини соғломлаштириш йўли изчиллик билан ўтказилади.

Бюджетни ишлаб чиқишдан олдин молиявий аҳвол чуқур таҳлил қилинди. Келажакда қилинадиган амалий ишларни тўғри белгилаб олиш учун вазиятга холисона баҳо бериш лозим эди. Талайгина йиллар давомида давлат харажатлари даромадларидан кўп бўлиб келди. Ўтган беш йилликнинг охирида иқтисодий ривожланиш суръатлари секинлашганлиги сабабли номутаносиблик кескин ўткирлашди. Тармоқ молияси, давлат бюджети оғир аҳволга тушиб қолди, кредит системаси бузилди, пул муомаласи мураккаблашди. Аҳоли даромадларининг ўсиши унинг эҳтиёжларини қондириш имкониятларидан ошиб кетди, бу эса иқтисодий жиҳатдан асосланмаган ҳолда янги пул чиқаришга ва пулнинг қадрсизланиши жараёнларига олиб келди.

Молиявий аҳволга илдизлари ўтмишга бориб тақалувчи муаммолардан ташқари бир қанча янги омиллар ҳам таъсир этди. Нотиқ жаҳон бозорида нефть нархининг кескин пасайиб кетиши оқибатида даромаднинг камайганлигини, бунинг натижасида ўн иккинчи беш йилликнинг бошидан буён бюджетга қарийб 40 миллиард сўм кам тушганлигини энг сезиларли омил, деб атади. Социал соҳадаги, айниқса соғлиқни сақлаш, маориф ва уй-жой қурилишидаги ғоят кескин аҳволни ўнглаб олиш учун беш йиллик планга қўшимча 18 миллиард сўмдан кўпроқ пул ажратилди. Кечиктириб бўлмайдиган бошқа эҳтиёжлар ҳам бўлди, албатта. Чернобилдаги авария оқибатларини тугатиш учун 8 миллиард сўмдан кўпроқ сарфлашга тўғри келди.

Юз берган вазиятда молиявий жиҳатдан соғломлашиш ва пул муомаласини мустаҳкамлаш туб иқтисодий ислоҳотнинг асосий вазифаларидан бири бўлиб қолмоқда. Ислоҳот таъсирида кўпгина меҳнат коллективлари, айрим тармоқлар, халқ депутатлари Советлари сарф-харажатларни камайтиришда, рентабелликни оширишда дурустгина натижаларга эришмоқдалар.

Докладчи 1989 йил бюджетининг ўзига хос жиҳатларини таърифлаб, унда бошқарувни демократиялаш ҳамда корхоналарни хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказишни тугаллаш ҳаёт келтириб чиқарган иқтисодий муносабатлардаги сифат ўзгаришлари акс эттирилганлигини таъкидлади. Маблағларни ўзи ишлаб топиш принципи тўлароқ амалга оширилмоқда, бу эса корхоналар ва тармоқларнинг ўз молиявий базасини мустаҳкамлаш имконини беради. Бюджетнинг социал йўналишини кучайтириш, молиявий ресурсларни халқ фаровонлигини оширишнинг энг муҳим муаммоларини ҳал этишга қаратиш унинг муҳим хусусиятидир. Ижтимоий ишлаб чиқариш структурасидаги прогрессив ўзгаришлар, совет кишиларининг эҳтиёжлари ва талаблари билан боғлиқ бўлган барча соҳаларнинг илдам ривожлантирилиши ана шундай стратегик йўналишнинг моддий базаси бўлиб қолиши лозим. Ана шу соҳага беш йиллик планга қўшимча равишда кўпгина маблағ ажратилмоқда. Соғлиқни сақлаш ва маориф, уй-жой қурилиши, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ва хизматлар усутун даражада ривожлантирилади.

1989 йил бюджети реал иқтисодий ва молиявий вазиятда қуйидаги ҳажмда тузилган. Даромадлар 458,4 миллиард сўм қилиб белгиланган. Ҳозирги босқичда сарф-харажатларнинг анча тез кўпайиши тенденциясини бартараф этишга муваффақ бўлинмади. Бинобарин, сарф-харажатлар 11,5 процент ортади ва 494,7 миллиард сўмни ташкил этади. Бунинг натижасида етишмайдиган молия ресурслари 36,3 миллиард сўмни ташкил этади. Бюджетдаги комомад бугун вужудга келган муаммо эмас, балки экономика номутаносиблигининг, катта дотациянинг, жуда кўп нобудгарчиликнинг — хўжалик юритишнинг экстенсив методлари, тайёрга айёрлик, пассив молиявий сиёсат билан боғлиқ бўлган барча жиҳатларнинг оқибатидир.

Ҳозирги вақтда ишлаб чиқаришни интенсивлаш чоралари кўрилаётганига қарамай, даромадларнинг ўсиши етарли эмас ва тобора ортиб бораётган эҳтиёжлардан орқада қолмоқда. Бу ўринда моҳият шундаки, фан-техника тараққиёти ютуқлари секинлик билан жорий этилмоқда, янги хўжалик механизми ҳозирча тўла молиявий самара бераётгани йўқ.

Айни бир вақтда давлат моддий соҳа инвестициясига, кечиктириб бўлмайдиган социал ва экологик программаларига, мамлакат мудофаа қобилиятини тегишли даражада сақлаб туришга катта харажат қилишга мажбур бўлмоқда. Бу сарф-харажатларнинг кўпини кечиктириш ёки чеклаб қўйиш мумкин эмас. Шу билан бирга давлат харажатларининг хамиша ҳам асосли равишда кўпаймаслигига қарши ишончли восита ҳали топилгани йўқ.

Докладчи ана шулардан хулоса чиқариб қуйи бўғинларнинг хўжалик жиҳатдан мустақиллиги кенгайтирилаётганига қарамай, марказлаштирилган ресурсларга зўр бериш давом этаётганлигини айтди. Бу тенденцияга барҳам бериш учун, деди нотиқ, бошқарувнинг иқтисодий методларини комплекс равишда ишга солиш керак. Ижобий ташаббускорлик ва омилкорлик, кадрларнинг иқтисодий тафаккурини қайта қуриш ҳам ғоят муҳим, албатта. Бизда кўпинча иш шундай олиб бориладики, катта резервларнинг кўпидан умуман фойдаланилмайди. Масалан, умуман халқ хўжалигида унумсиз харажатлар ва нобудгарчиликлар йилига 24 миллиард сўмдан кўпроқни ташкил этмоқда. Бу резервларни ишга солиш учун катта қўшимча маблағлар талаб қилинмайди. Фақат бир нарса — халқ бойлигига хўжайинлардек тежамкорлик билан муносабатда бўлиш талаб қилинади. Бизда эса баъзан ана шундай муносабат ҳам «камчил» бўлиб қолмоқда.

Ҳукумат марказий иқтисодий идораларга иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ва тармоқ министрликлари билан биргаликда 1989—1990 йилларда даромадларнинг янги манбаларини қидириб топиш, давлат маблағларини сарфлашда қаттиқ тежамкорлик режимини ўрнатиш юзасидан биринчи навбатда бажарилиши лозим бўлган чора-тадбирларни амалга оширишни топширди. Бу чора-тадбирлар халқ хўжалигини молиявий жиҳатдан соғломлаштириш ва бюджетдаги камомадни тугатишнинг ажралмас таркибий қисмидир. Гап кам самара келтирадиган харажатлардан воз кечиш, маблағларни сочиб юборишга хотима бериш тўғрисида бормоқда. Тежамкорлик режими фаолиятнинг барча зоналари ва соҳаларига жорий этилади. Бу ўринда маҳкамачилик нафсонияти ҳам, маҳаллийчилик манфаатлари ҳам устун бўла олмайди. Совет ва хўжалик органларининг корхоналар ва меҳнат коллективларининг манфаатдорлик билан иштирокида биргаликда қиладиган ҳаракатлари билангина бюджетда тартиб ўрнатиш мумкин. Ҳамиша ва ҳар ишда даромадларни харажатлар билан бараварлаштириш, даромадга мувофиқ яшашни ўрганиб олиш қоидага айлантирилиши лозим.

Бюджет ресурсларининг тўртдан уч қисмидан кўпроғи халқ хўжалигидан тушумларга тўғри келади, чунки айни шу соҳада, моддий ишлаб чиқариш соҳасида давлат даромад базасини мустаҳкамлашнинг асосий манбалари жойлашган. Докладчи даромадларни кўпайтиришнинг муҳим манбаи бўлган оборот солиғи ҳақида гапириб, бундай тўлов ҳажмини қисқартириш тўхтатиб қўйилганлигини айтди. 104,1 миллиард сўм миқдорида оборот солиғи олиниши кўзда тутилган. Шу билан бирга газлама, пойабзал, радиоприёмниклар, телевизорлар, холодильниклар ҳамда аҳоли талаб қилаётган бошқа буюмларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига даромад солиғи тўловларини янада кўпайтириш учун реал имкониятлар мавжуд.

Бюджет даромад базаси барқарорлилигига эришиш кўп жиҳатдан ташқи иқтисодий алоқаларнинг самарадорлигига боғлиқ. Сўнгги йилларда бу соҳадан тушумлар камайиб бормоқда. Бундай тенденцияга ташқи иқтисодий алоқаларнинг экспорт структурасини қайта қуришга, унда саноатнинг қайта ишловчи тармоқлари улушини кўпайтириш ва шу негизда валюта-молия самарадорлигини оширишга қаратилган янги модели қарама-қарши қилиб қўйилиши керак.

Моддий ишлаб чиқариш тармоқларини ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш шароитида давлат бюджетининг харажатлари социал тараққиётни жадаллаштиришга ва озиқ-овқат муаммосини ҳал қилишга, замонавий индустриал ва илмий-техникавий потенциални кўпайтиришга, экономикани структура жиҳатидан қайта қуришга ва бошқа умумдавлат эҳтиёжларига сарфланади. Бюджет харажатларининг салкам учдан икки қисми халқ фаровонлигини оширишнинг энг муҳим муаммоларини ҳал қилиш билан бевосита боғлиқлиги бюджетнинг социал йўналишини тавсифлаб беради. Миллий даромаднинг ўсиш сўръатлари 3,8 процент бўлгани ҳолда социал-маданий тадбирларга сарф-харажатлар 6,5 процент ортади. Ижтимоий истеъмол фондларидан аҳолига тўловлар ва имтиёзларнинг умумий суммаси беш йиллик топшириғидан 10 миллиард сўм ортиб кетади. Уларнинг социал аҳамияти инсон омилини активлаштиришдан иборат.

Сўнгги йилларда соғлиқни сақлашнинг аҳоли эҳтиёжларидан орқада қолганлиги сезилиб турди. Ҳозир аҳвол ўнгланмоқда. 1989 йилда социал аҳамиятга молик бу тармоқни ривожлантиришга 15 процент кўпроқ, яъни 24,8 миллиард сўм ажратилади.

Беш йилликнинг навбатдаги йилида ҳар бир совет оиласини алоҳида квартира ёки якка тартибдаги уй билан таъминлаш вазифасини ҳал қилишда олға томон жиддий қадам қўйилиши керак. Пул билан таъминлашнинг барча манбалари бўйича ана шу мақсадга салкам 36 миллиард сўм, ёки беш йиллик топшириғида кўзда тутилганидан деярли 5 миллиард сўм кўпроқ ажратилади. Якка тартибда ва кооператив уй-жой қурилишини кўпайтириш суръатлари жадаллашади. Маҳаллий Советлар уй-жой қурилишига бюджетдан салмоқли пул оладилар.

Келгуси йилдан бошлаб болалар учун товарлар ишлаб чиқариш ва ана шу товарларнинг нисбатан арзон нархларини сақлаб туришни рағбатлантириш учун бюджетдан тўловларни кўпайтириш тўғрисидаги қарор ёш авлод тўғрисида ғамхўрлик белгисидир. 1989 йилда бу тўловлар 3,7 миллиард сўмга етади. Ёки ҳозирги вақтдагидан 1,6 баравар кўп бўлади.

Бюджетда озиқ-овқат муаммосини ҳал этишни пул билан таъминлашга биринчи даражали аҳамият берилади. Қайта ишловчи тармоққа инвестиция илдам ўсишини таъминлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари нобудгарчилигини қисқартиришга имкон берадиган сифат жиҳатдан янги техник даражадаги ишлаб чиқариш қувватларини барпо этишга молиявий ресурслар биринчи навбатда ажратиб берилади. 1989 йилда агросаноат комплексининг барча корхоналари тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш шароитида ишлайди. Шу сабабли илғор тажрибадан фаол фойдаланиш жуда муҳимдир. Энг аввало, ижара пудрати ана шундай илғор тажриба бўлиб, бу усулда сарф-харажатлар камайтирилган ҳолда 20-30 процент кўпроқ маҳсулот олинади. Қишлоқда иқтисодий муносабатларнинг энг истиқболли формаси сифатида ижарани кенгайтириш йўлидан тағин ҳам дадилроқ бориш керак. Яқинда КПСС Марказий Комитетида бўлиб ўтган кенгашда шу ҳақда ишонарли гапирилди.

Фундаментал илмий тадқиқотлар ва тармоқлараро программаларни кенгайтиришга бюджетдан маблағ ажратиш анча ортади. Машинасозликка илдам суръатлар билан капитал маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда.

Турмуш фаолиятининг барча соҳаларини индустрлаш шароитида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш тағин ҳам ўткирроқ аҳамиятга эга бўлади. Давлат бюджетидан, корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг маблағлари ҳисобидан ана шу мақсадларга келгуси йилда салкам 11 миллиард сўм ажратилади. Бу маблағлардан тўла ва қатъий равишда белгиланган мақсад йўлида фойдаланиш керак. Шунингдек, табиат ресурсларидан фойдаланишнинг атроф-муҳитни булғатганлик учун корхоналар ва хўжалик органларининг хўжалик ҳисоби жавобгарлигини оширадиган иқтисодий механизмини пухталаштиришни жадаллаштириш лозим.

Ишончли мудофаа қобилиятини таъминлаш давлатнинг масъулиятли вазифаладан биридир. Бюджет харажатларида СССР Қуролли Кучларининг шахсий составини сақлаб туришга, моддий-техника таъминотига, ҳарбий қурилишга ва бошқа харажатларга 20,2 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилган. Бу харажатлар ушбу йил даражасида сақлаб турилади.

Иттифоқдош республикаларнинг бюджетлари, деди сўнгра докладчи, кўп миллатли давлатимиз ягона бюджет системасининг узвий таркибий қисмидир. Мамлакат бюджети ҳажмининг ярмига яқин қисми иттифоқдош республикалар улушига тўғри келади. Иттифоқдош республикалар бюджетларини илдам даражада ўстириш уларнинг иқтисодий ва социал ривожланиши билан боғлиқ. Ҳозирги вақтда. регионал манфаатларни умумдавлат манфаатлари билан қўшиб олиб бориш мажбурий шарти билан республика ва маҳаллий органларни территориал ўзини-ўзи бошқариш, ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва маҳсулотлар билан ўзини-ўзи таъминлаш принципига ўтиш тадбирлари системаси ишлаб чиқилмоқда. Келгуси йилда ана шу йўналишда муҳим қадам қўйилади. Иттифоққа бўйсунувчи корхоналарнинг фойдаларидан ажратмалардан маҳаллий бюджетларга 2,1 миллиард сўм тушиши ҳамда ана шу корхоналарнинг меҳнат ресурслари учун 1,7 миллиард сўм тўлаши кўзда тутилмоқда.

Сўнгра докладчи ҳозирги молиявий-иқтисодий вазиятни яхшилаш йўлларига муфассал тўхталди. Давр, деди у, бу ишни ташкил этишга принцип жиҳатидан янгича ёндашувларни талаб қилмоқда. Бу иш товар-пул муносабатларидан, социалистик бозордан фойдаланишга таяниши лозим. Айни тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш бундай муносабатларни ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг самарали формаси бўлиб қолиши керак, бу муносабатлар тайёрга айёрликдан тезроқ воз кечиш, маблағларни ўзи ишлаб топишга реал равишда ўтиш имконини беради.

Ҳозирги хўжалик механизми резервларни сафарбар қилишни жадаллаштиришга қодир. Чунки, ҳар бир меҳнат коллективи ўз тараққиёти истиқболларини белгилаб, ўзининг молиявий, базасига таянади. Келгуси йилда корхоналар 200 миллиард сўмдан ортиқ фондларга эга бўладилар. Меҳнат коллективлари ана шу жуда катта маблағлардан омилкорлик билан фойдаланишлари, социал тараққиётнинг моддий негизи бўлган корхоналарнинг ишлаб чиқариш базаларини мустаҳкамлаш тўғрисида қайғуришлари керак. Фақат қишлоқ хўжалигида эмас, бошқа тармоқларда ҳам ишлаб чиқариш воситаларига ижара муносабатларини ривожлантириш замирида жуда катта резервлар мавжуд. Социалистик мулкдан энг яхши фойдаланишда меҳнат коллективларининг масъулиятини ва манфаатдорлигини ошириш ижаранинг иқтисодий негизидир.

Халқ хўжалигини молиявий жиҳатдан соғломлаштиришда пул муомаласини барқарор қилишга асосий ўрин ажратилган. Товар билан таъминланган сўм — меҳнат натижаларидан моддий манфаатдорликнинг, иқтисодий рағбатлантириш системаси, ишлаб чиқариш ва муомала соҳаси нормал ишлашининг негизидир. Шу боисдан бозорни истеъмол моллари билан тезроқ тўлдириш вазифаси биринчи ўринга қўйилмоқда.

Бутун халқ хўжалигида меҳнат мезони ва истеъмол мезонини ҳисобга олишни ҳамда жамоат ва давлат томонидан контрол қилиб боришни қатъий йўлга солиш керак. Бу социализм тўғрисидаги ленинча тасаввурлар билан бевосита боғлиқдир.

Докладчи пировардида бундай деди:

СССРнинг 1989 йилги Давлат бюджети ғоят тиғиз. Уни бажариш учун резервларни сафарбар этиш, турмушда қаттиқ тежамкорликни таъминлаш, давлат молияси соҳасида тартиб ўрнатиш юзасидан собитқадамлик ва ғайрат билан ҳаракат қилиш зарур. Бу — умумхалқ ишидир. Шу сабабли ҳар бир меҳнат коллективида, районда, шаҳарда, областда, ўлкада, республикада молиявий жиҳатдан соғломлаштириш программасини ишлаб чиқиш керак. Бунинг учун вақт, катта куч-ғайрат, энг муҳими эса амалий иш талаб қилинади. **(Қарсаклар).**

(ТАСС).

Доклад қисқартириб босилмоқда.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ В. П. ОРЛОВНИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Владимир Павлович **Орлов** СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилинсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил 27 октябрь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ Б. ЁЗҚУЛИЕВНИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Балли **Ёзқулиев** СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари вазифасидан озод қилинсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил 27 октябрь.

Илм-фан хўжалик ҳисобида: нима афзал?

Хўжалик ҳисобига ўтган илмий ташкилот фаолиятини қандай баҳолаш керак? Бу Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо мамлакатлар иккинчи халқаро семинари қатнашчилари муҳокама қилаётган асосий масалалардан биридир. Тошкентда ўтаётган бу семинарда иқтисодий таҳлил тажрибаси кенг алмашилмоқда, ҳозирги шароитда илмий тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик ташкилотларининг самарадорлиги муаммоси муҳокама қилинмоқда.

— Ҳозир Польшада тадқиқотлар самарадорлиги билан боғлиқ бўлган кўпгина саволларга жавоб қайтариши керак бўлган фан-техника ишларига умумдавлат нуқтаи назаридан баҳо берилмоқда, — деди ЎзТАГ мухбирлари билан суҳбатда Польша саноат химияси институтининг директори, профессор Эдвард Гжива. — Келгуси йил апрелига қадар махсус комиссия ПХР ҳукуматига иқтисодий таҳлил натижаларини тақдим этиши керак. Тошкент семинарида иштирок этиш янгиланиш даврида қардош мамлакатлар тажрибасини ўрганиш, мана шу мураккаб ишда мумкин бўлган хатоларга йўл қўймасликда бизга кўмаклашади.

Венгрия фанлар академияси фан ва техника социологияси бўлимининг мудири Паль Томашнинг фикри қуйидагича:

— Мен экономика муаммоларига бағишланган йирик халқаро семинарларда тез-тез қатнашиб тураман. Нимасини айтай, узундан-узоқ докладлар диққатингизни оширади. Тошкент семинари улардан расмиятчилик кам эканлиги билан фарқ қилади. Қизғин мунозараларда фаннинг бундан буёнги тараққиёти йўллари белгиланмоқда. Семинарда Москва институтларининг вакилларигина эмас, Совет Иттифоқининг кўпгина шаҳарларидан келган илмий ходимлар ва экспертлар ҳам иштирок этаётганини қайд этиш қувончлидир. Венгрия тажрибасига асосланиб шундай хулоса чиқара оламанки, одатда чекка жойларда экономикани бошқариш системасида кўплаб қизиқарли фикрлар уйғонмоқда. Мажлисларда янгича тафаккур қайта қуриш шароитида қандай «амал» қилаётганини яққол кўриш мумкинлиги ҳам муҳимдир. Марказлаштирилмаган умумий стратегиясини ишлаб чиқиш социалистик ҳамдўстлик мамлакатларига илмий тадқиқотлар самарадорлигини оширишда, ғояларни ишлаб чиқишдан ишлаб чиқаришга жорий этишгача бўлган узоқ йўлни кескин қисқартиришда кўмаклашади.

Семинарнинг совет қатнашчилари орасида халқ хўжалиги комплекси турли тармоқларининг намояндалари бор. Идоравий қизиқишлар турлича бўлишига қарамай, кўпгина масалалар илмий ташкилотларнинг иқтисодий фаолиятига баҳо беришда умумий характерга эга бўлмоқда.

Хусусан, Москвадаги стандарт-электр Бутуниттифоқ илмий тадқиқот институти фан-техника тараққиёти экономикаси секторининг бошлиғи Н. Берзон қизиқарли фикр билдирди.

— Шу йилнинг январь ойидан бошлаб институтимиз тўла хўжалик ҳисобида ишламоқда. Иттифоқ министрлиги белгилаб берган қатъий нормативлар асосида даромад тақсимланмоқда. Бу нормативлар адолатлими? Ҳар доим ҳам эмас! Мана бир мисол. Ўз даромадимиздан биз давлат бюджетига меҳнат ресурси учун йилига ҳар бир ходим ҳисобидан уч юз сўм миқдорида ҳақ тўлашимиз керак. Бу норматив шубҳа туғдирмайди. Бундан ташқари, у бизни кам киши бўлиб ишлашга мажбур қилади. Энди коллективнинг ўзи ишёқмаслардан халос бўлмоқда. Биз ҳозирнинг ўзидаёқ институт ходимларининг умумий миқдоридан уч процентини қисқартирдик. Бу бизга нима берди?

Меҳнат ресурслари учун тўланадиган ҳақ қисқарди, тежаб қолинган иш ҳақи фонди эса энг яхши мутахассислар ўртасида устама ҳақ сифатида тарқатила бошланди. Энди ҳар бир ходим яхшироқ ишлашдан манфаатдор бўлиб қолганлиги табиийдир. Мана шу ерда бизга аниқ-пухта иқтисодий таҳлил бебаҳо ёрдам кўрсатмоқда.

Аммо фан-техника тараққиётини тўхтатиб турган нормативлар ҳам бор. Илмий муассасанинг асосий ишлаб чиқариш фондлари учун тўланадиган ҳақ шулар жумласидандир. Баҳслашмоқчи эмасман, буни тўлаш керак, аммо мантиққа зид нарса намоён бўлади. Олимларимиз прибор ва ускуналар билан қанчалик яхши таъминланган бўлса, солиқлар ҳам шунчалик кўп бўлади. Ўз-ўзидан шундай хулоса келиб чиқади. Яхшиси, умуман ҳеч нарсага эга бўлмаслик керак. Унда қандай қилиб янгиликни яратиш мумкин?

Семинарнинг иккинчи кунида унинг қатнашчилари илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан интеграцияси янги шаклларини ривожлантириш, ислоҳот шароитида илмий-тадқиқот ва тажриба конструкторлик ишланмаларини бошқариш муаммолари, хўжалик ҳисобида ишлаётган илмий-тадқиқот институтлари ва конструкторлик бюролари фаолиятини иқтисодий таҳлил қилиш методлари, тармоқ институтларида ижодий меҳнатни рағбатлантирувчи нормативларни жорий этиш масалаларини муҳокама қилдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ВА ЖАҲОН

Дўстлар тажрибаси—бизга мадад

Венгрияда социалистик мамлакатлар олий ўқув юртлари ўқитувчиларининг халқаро конференцияси ўтказилди. Конференция студентларни техник, иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан тарбиялашга бағишланди. Унда Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар институти сиёсий иқтисод кафедрасининг мудири Ж. Т. Рўзиев иштирок этди.

— Нима учун айни сизни таклиф этишди? — деб сўради ундан ЎзТАГ мухбири.

— Мен Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг ишлаб чиқариш ва транспорт инфраструктураси билан шуғулланувчи халқаро тадқиқот группасининг аъзосиман. Дьер шаҳрида бўлиб ўтган конференцияда доклад қилдим. Докладда олий мактабни ислоҳ қилиш муносабати билан СССРда ўқитиш тажрибасини таҳлил этиб бердим. Доклад ҳамкасбларим орасида қизиқиш уйғотди ҳамда унинг текстини венгер ва поляк тилларида эълон қилиш мўлжалланмоқда.

— Жаббор Тойлоқович, сафар сиз учун фойдали бўлдими?

— Венгрияда бўлган вақтимда Дьер транспорт ва алоқа институтидаги ҳамкасблар билан учрашдим. Олий ўқув юртларимиз уч йилдан бери ҳамкорлик қилиб келмоқда. Кейинги учрашувда алоқаларимизни, жумладан, атроф муҳитни муҳофаза қилишни такомиллаштириш, Ўрта Осиё конларидаги табиий газларни ҳар томонлама қайта ишлаш лойиҳаларини амалга ошириш, транспорт воситаларини жиҳозлаш учун ахборот-ҳисоблаш техникасидан ва транспорт оқимларини бошқарувчи қурилмалардан фойдаланиш соҳасидаги алоқаларимизни кенгайтириш йўллари муҳокама қилинди. Мана шуларнинг ҳаммаси яқин истиқболга оид масалалардир.

— Бугун нималардан фойдаланиш мумкин?

— Бундай нуфузли халқаро семинарда иштирок этиш, мутахассислар билан суҳбатлар ўқув жараёнини янада такомиллаштириш учун ғоят фойдали бўлади. Студентлар орасида социологик тадқиқотлар ўтказишни кенгайтиришимиз керак, деб ўйлайман. Бу эса олий таълимни қайта қуришни жадаллаштиришга ёрдам беради. Хўжалик шартномаси практикасини такомиллаштириш тақозо этилади. Социалистик мамлакатлар тажрибасини қўллаб, биз халқ хўжалиги учун бирмунча малакали мутахассислар тайёрлай оламиз.

Самарқанд заминида қардошлик байрами

Қадимий Самарқанд афғонистонлик меҳмонларни — ҳозир Ўзбекистонда ўтаётган Совет-Афғон дўстлиги кунлари қатнашчиларини чарақлаган қуёш, дўстлар табассуми ва дўстона қўл олишувлар билан кутиб олди. Делегацияга Афғонистон Республикаси Министрлар Кенгаши Раисининг ўринбосари Сарвар Мангал бошчилик қилмоқда. Меҳмонлар қадимий Шарқ меъморчилиги ёдгорликлари билан танишдилар, янги қурилиш районларини кўздан кечирдилар.

Жомбой районидаги «Октябрь» колхозининг меҳнаткашлари афғонистонлик дўстларни энг азиз меҳмонлар сингари кутиб олдилар. Бу ерда Совет-Афғон дўстлиги митинги бўлди. Митинг қатнашчилари бемаъни қон тўкишни тўхтатишга, афғон диёрида тинчлик ўрнатишга қаратилган миллий яраш сиёсатини қўллаб-қувватлашларини изҳор қилдилар.

Митингдан кейин чинакам дўстлик байрамига айланган концерт берилди. Афғонистонлик меҳмонлар кўпгина музикали совғалар тайёрладилар. Афғонистонда машҳур «Гули сурх» ёшлар ансамбли ижросида рус, ўзбек, тожик қўшиқлари янгради.

— Республика бўйлаб сафар Ўзбекистонни янада яхшироқ билишимизга ёрдам берди. Ўзбекистон ва Афғонистон ўртасида тарих, маданият ва анъаналарда кўпгина муштараклик мавжуд, деди Афғонистон Республикаси сенати раисининг ўринбосари Ҳиловуддин Бадри. — Биз давлатларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлашга иккала томон интилаётганлигига ишонч ҳосил қилдик.

Мана икки йилдирки, Самарқанд области Бағлон вилояти билан бевосита оталиқ алоқалари ўрнатган. Шу вақт ичида афғонистонлик дўстларга бинокорлик материаллари, дори-дармон, мактаб ўқув-қуроллари, хўжалик моллари юборилди. Самарқанд области оталиқ ташкилотлари уларга турли иншоотлар қуришда, ерларга сув чиқаришда ёрдам бермоқдалар. Афғонистонлик мутахассислар Зарафшон водийсида тез-тез меҳмон бўлиб туришади. Бу ерда улар экономиканинг турли соҳаларида оталиқ ташкилотларининг тажрибаси билан танишадилар.

(ЎзТАГ)

Ҳунармандчилик буюмлари кўргазмаси

Тошкентликлар Афғонистоннинг ўзига хос декоратив-амалий санъати, замонавий рассомларининг ижоди билан танишиш имкониятига эга бўлдилар. «Интурист» маданият-ахборот марказида ҳозир Ўзбекистонда ўтаётган Совет-Афғон дўстлиги кунлари доирасида уюштирилган кўргазма очилди.

Экспозицияга анъанавий афғон ҳунармандчилиги буюмлари қўйилган. Булар — похол ва лойдан ясалган ўйинчоқлар, чиройли безаклар, зўр маҳорат билан тайёрланган сопол, металл ва чарм буюмларидир. Кўргазма афғон миллий кийимлари билан ҳам таништиради. Кўргазма бўлимларидан бири почта маркаларини йиғувчиларнинг эътиборини ўзига жалб этмоқда, буерга Афғонистон Республикасида чиқарилган маркалар қўйилган.

(ЎзТАГ)

СССР Қонунлари лойиҳалари— умумхалқ муҳокамасида

ХАЛҚ УЧУН, ХАЛҚ БИЛАН МАСЛАҲАТЛАШИБ

Мамлакатимиз меҳнаткашлари XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси йўл-йўриқлари асосида ишлаб чиқилган СССР Конституциясига киритиладиган ўзгаришлар ва қўшимчалар тўғрисидаги СССР Қонуни ва СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаларини муҳокама қилишга киришдилар. ТАСС мухбири В. Саклаковнинг совет қонунчилиги Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот институти директорининг ўринбосари, юридик фанлари доктори, профессор И. Н. КУЗНЕЦОВ билан суҳбатининг иккинчи қисмини сизларга ҳавола этамиз. Олим давлат ҳокимияти органлари структурасига киритиладиган ўзгаришларни шарҳлайди.

ДЕМОКРАТИЯЛАШНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИДА

• ТАСС шарҳи

2. МАҚСАД — МУМКИН ҚАДАР САМАРАДОРЛИК

— Янги Қонун актларининг лойиҳаларида бизнинг олий ижтимоий муассасаларимиз системасига жиддий ўзгаришлар киритиш назарда тутилган. Игорь Николаевич, шулар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Ҳокимият олий органларининг ҳозир амал қилаётган структураси — СССР Олий Совети ва унинг Президиуми ўрнига СССР халқ депутатлари съезди, СССР Олий Совети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Олий Совети Раисидан иборат тўрт бўғинли структура таъсис этилади.

— СССР давлат ҳокимиятининг олий органлари янги структураси қай йўсинда ишлайди? Улар ўртасидаги ўзаро муносабат қандай? Уларнинг келажакдаги ўзаро муносабатлари қандай бўлади?

— СССР халқ депутатлари съезди СССР Давлат ҳокимиятининг олий органи бўлади. Съезднинг навбатдаги мажлислари йилига бир марта ўтказилади. Бундан ташқари, съезднинг навбатдан ташқари мажлислари ҳам ўтказилиши мумкин. Конституция СССР халқ депутатлари съезди компетенциясига кенг қамровли тус беради. Бу компетенция доираси фақат ССР Иттифоқи ихтиёридаги масалалар чегараси билангина чекланади.

— Демак, СССР халқ депутатлари съезди ўз мажлисларида СССР компетенцияси доирасидаги давлат ҳаётининг ҳар қандай масаласини кўриб чиқиш ва ҳал этиш ҳуқуқига эга бўлар экан-да?

— Ҳа, мен худди шуни назарда тутмоқдаман. Шу билан бир қаторда Конституция давлат ҳаётининг бир қанча масалаларини фақат ССР Иттифоқи ихтиёридаги масалалар қаторига киритади, яъни айрим масалаларни СССР халқ депутатлари съездигина ҳал этиши мумкин, деган қоида қайд этиб қўйилади. Булар жумласига давлат раҳбарлигининг жуда муҳим жиҳатлари: — СССР Конституциясини қабул қилиш ва унга ўзгартишлар киритиш, ички ва ташқи сиёсатнинг асосий йўналишларини белгилаб бериш, СССР состави масалалари хусусида қарорлар қабул қилиш, иттифоқдош республикалар составида янги автоном республикалар ва автоном областлар тузилишини тасдиқлаш, истиқболдаги давлат планларини, иқтисодий ва социал тараққиётнинг энг муҳим умумдавлат программаларини тасдиқлаш, умумхалқ овоз бериши — «референдум» ўтказиш тўғрисида қарорлар қабул қилиш киради.

Бундан ташқари, съездда ССР Иттифоқи олий органларини тузиш билан боғлиқ бўлган баъзи энг муҳим масалалар ҳам ҳал этилади. Жумладан, яширин овоз бериш йўли билан СССР Олий Совети, СССР Олий Советининг Раиси сайланади. Съездда Министрлар Совети Раисининг тайинланиши тасдиқланади, СССР Конституцион назорат комитети ва бошқалар сайланади.

— Шундай қилиб, халқ депутатлари съезди ўзининг биринчи мажлисида СССР Олий Советини сайлар экан-да.

— Съезд СССР давлат ҳокимиятининг ҳамиша ишлаб турадиган қонун чиқарувчи, идора қилувчи, контрол қилувчи органи бўлиши назарда тутилмоқда ва у ҳозир ишлаб турган СССР Олий Советидан тубдан фарқ қилади. аввало, тузилиш усули жиҳатидан фарқ қилади. Ҳозирги Олий Совет бевосита аҳоли томонидан сайланишини биласиз. Янгидан таъсис этилаётган Олий Совет СССР халқ депутатлари съездида тузилади. Энг асосий нарса шундаки, СССР Олий Совети сессияларининг давом этиши кескин узаяди. Ҳар йили Олий Совет навбатдаги икки сессияга — баҳорги ва кузги сессияларга чақирилади ва қоида тариқасида ушбу сессияларнинг ҳар бири уч-тўрт ой давом этади, яъни типик ҳолда у 8 ой ишлайдиган бўлади.

— Ҳозир амал қилаётган Олий Совет йил мобайнида сессия режимида, маълумки анча кам ишлайди...

— Олий Совет фаолиятининг характери нечоғлик тубдан ўзгараётганлигини шундан ҳам билса бўлади. Таъсис этиладиган Олий Советнинг ҳозир мавжуд бўлган Советдан учинчи муҳим фарқи шундаки, Олий Совет аъзоларининг состави камайиб, 442 киши бўлади. Ана шу сон состави доимо ишлаб турадиган орган учун жуда мақбулдир. Мазкур состав қонун чиқариш, идора қилиш, контрол қилиш вазифаларини амалга ошириш учун етарли бўлиб, айни вақтда ана шу энг муҳим орган ишига аниқ мақсадни кўзлаш тусини бериш, уни ишчан ва самарали қилиш учун етарли тарзда ихчамдир.

— Олий Совет компетенциясига қайси масалалар киради?

— Унинг компетенциясига ССР Иттифоқи ихтиёри доирасидаги барча масалалар киради, СССР халқ депутатлари съездигина ҳал этиши мумкин бўлган масалалар бундан мустаснодир, яъни Олий Совет компетенциясига ҳам аслида кенг қамровли тус берилади.

— Бу ўринда қўш ҳокимиятчилик бўлмайдими?

— Бўлмайди, чунки СССР халқ депутатлари съезди ихтиёрида бўлган соҳаларни аниқлаш йўли билан улар ўртасида меҳнат тақсимоти аниқ белгилаб қўйилади. Шу билан бир қаторда, съезд, ҳар қалай, узоқ муддатли мажлислар ўтказмаслигини назарда тутиб, съезд мажлислари орасидаги даврда СССРдаги олий ҳокимият вазифаларини СССР Олий Совети бажаради.

Лойиҳа СССР Қонунлари СССР халқ депутатлари съезди ва СССР Олий Совети томонидан қабул қилинишига асосланган. Шу муносабат билан уларнинг ўртасида юридик кучга эга бўлган тафовут вужудга келтирилади: Олий Совет қабул қилган СССР Қонунлари съезд қабул қилган СССР Қонунларига қатъий мувофиқ бўлиши, уларга зид бўлмаслиги керак. Халқ депутатлари съезди, аввало умумдиректив орган ролини ўтайди. Унинг асосий вазифаси — давлатнинг барча бошқа органлари фаолиятини йўналтириб туришдан, ички ва ташқи сиёсат асосларини шакллантиришдан, энг муҳим қонунлар ва қарорлар қабул қилишдан иборат. Аммо жорий қонун чиқариш, идора этиш ва контрол қилиш юзасидан асосий ишни СССР Олий Совети бажаради, албатта. Бундан буён Олий Совет кўпроқ муддат ишлайдиган бўлар экан, демак, у кўп масалаларни кўриб чиқа олади. Давлатнинг олий ваколатли органларининг қонун чиқариш фаолияти жадаллашуви билан бир қаторда, ушбу органларнинг ҳукумат иши, министрликлар, идоралар ва бошқа ҳисоб бериб турувчи органлар иши устидан назорати кучаяди. Олий бошқарув масалаларини яна ҳам оператив ҳал этиш мумкин бўлиб қолади.

— Бўлажак СССР Олий Совети структураси ҳақида нималар дейиш мумкин?

— Иккала палата ҳам сақланиб қолади. Палаталарнинг тенглиги принципи ҳам сақланади. Аммо ушбу палаталарнинг вазифалари ўзгача бўлади. Ҳар бир палата СССР Олий Совети компетенциясига кирадиган ҳар қандай масалани кўриб чиқиш учун қабул қилиб олишга ҳақлидир. Яъни, принцип жиҳатидан Иттифоқ Советининг ҳам, Миллатлар Советининг ҳам компетенцияси бир хилдир. Айни вақтда бутун мамлакат учун муштарак аҳамиятга эга бўлган социал, иқтисодий ва давлат қурилиши масалалари; ташқи сиёсат, мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари; СССР гражданларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари масалаларини ҳал қилиш, аввало, Иттифоқ Советининг вазифасига кириши таъкидланади. Бундан фарқли равишда Миллатлар Совети, аввало, иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном областлар ва автоном округлар социал-иқтисодий тараққиёти масалаларини, миллий маданият ва интернационал тарбия, кўпмиллатли Совет давлатининг умумий эҳтиёжлари ва манфаатларини миллий тенг ҳуқуқлилик, миллатлар, элатлар ва миллий группаларнинг манфаатларини таъминлаш билан қўшиб олиб бориш, миллий муносабатларни тартибга солиб турадиган қонунларни такомиллаштириш масалаларини кўриб чиқиши ва ҳал этиши керак.

— Олий Советга ўз вазифаларини бажаришда ёрдам бериш учун палаталар ва умуман Олий Совет томонидан палаталарнинг доимий комиссияларини ва доимий комитетларни тузиш назарда тутилмоқда.

— Мазкур комиссиялар ва комитетларнинг аъзолигига СССР халқ депутатларининг ҳар бири сайланиши мумкин, бу депутатларнинг Олий Совет аъзоси бўлиши шарт эмас. Ушбу комиссиялар ва комитетлар составида бир неча юз нафар депутат ишлайдиган бўлади. Агар СССР Олий Совети составига 400 дан кўпроқ киши киришини ҳисобга оладиган бўлсак, ана шу органлар ишида мунтазам ва доимий негизда анчагина халқ депутатлари иштирок этиши мумкинлигини осонгина ҳисоблаб чиқиш мумкин.

Бунга илова қилиб шуни айтиш лозимки, Олий Совет аъзолари составининг ҳар йили бешдан бир қисмини ва доимий комиссиялар ва комитетлар аъзоларининг ҳам бешдан бир қисмини мунтазам янгилаб бориш кўзда тутилмоқда.

— СССР Олий Совети Президиуми ҳам тубдан ўзгариши назарда тутилмоқда.

— СССР халқ депутатлари съезди ва СССР Олий Совети ишини ташкилий жиҳатдан таъминлаш ушбу органнинг асосий вазифаларидан бири бўлиб қолади, бунинг учун у зарур ваколатларга эга бўлади. Бундан ташқари, СССР Олий Совети Президиуми илгаригидек, давлат бошлиғининг бир қанча вазифаларини бажариб, СССР гражданлиги масалаларини ҳал этади. СССР орден ва медаллари билан мукофотлайди, фахрий унвонлар беради ва шунга ўхшаш юмушларни адо этади. Шошилинч ва фавқулодда вазиятларда у Конституцияда қатъий белгилаб қўйилган алоҳида ваколатларни ҳам адо этиши мумкин: масалан, зарур бўлиб қолган ҳолларда, айрим жойларда ёки бутун мамлакатда бошқарувнинг алоҳида формаларини жорий этиб, фавқулодда ҳолат эълон қилиши мумкин. СССР Олий Совети ишининг давомийлиги ўзгараётганлиги ва у СССРдаги ҳокимиятнинг доимий ишлаб турадиган қонун чиқарувчи идора этувчи ва контрол қилувчи орган бўлиб қолаётганлиги муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми бирор Қонун чиқариш ваколатларидан маҳрум бўлади. Жумладан, эндиликда у Қонунга ўзгартириш киритадиган фармонларни чиқара олмайди.

— Демак, эндиликда бутун Қонун чиқариш ваколатлари халқ депутатлари съезди ва Олий Совет қўлида тўпланар эканда?

— Ҳа, мен буни олдинга қўйилган жуда катта қадам, деб ҳисоблайман, чунки бундан буён Қонун чиқариш вазифалари коллектив раҳбарликнинг кенг органлари томонидан чуқур демократик негизда амалга оширилади.

— Конституцияга киритиладиган қўшимчага кўра янги лавозим — СССР Олий Совети Раиси лавозими таъсис этилади. Бу ҳужжатда таъкидланганидек, у «Совет давлатининг олий мансабдор шахсидир ва мамлакат ичкарисида ҳам, халқаро муносабатларда ҳам Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг вакилидир».

— СССР Олий Советининг Раиси СССР халқ депутатлари съезди, СССР Олий Совети ва унинг Президиуми ишини бир бутун қилиб бирлаштириб туради. Ана шу муассасалар ишини мувофиқлаштириб туриш ва вакиллик вазифаларини амалга ошириш СССР Олий Совети Раиси фаолиятининг бош мазмуни бўлади. Жумладан, СССР халқ депутатлари съезди ва СССР Олий Совети кўриб чиқиши лозим бўлган масалаларни тайёрлашга умумий раҳбарлик СССР Олий Совети Раиси зиммасига тушади. Унга СССР халқ депутатлари съездига ва СССР Олий Советига мамлакатдаги аҳвол ва ички ҳамда ташқи сиёсатнинг бош масалалари, СССРнинг мудофаа қобилияти ва хавфсизлигини таъминлаш тўғрисидаги докладларни тақдим этиш ҳуқуқи берилгандир. Ана шу тахлитдаги докладлар Совет Конституцияси доирасида партия сиёсатини амалга оширишнинг муҳим йўналиши бўлиб қолади.

СССР Олий Совети Раиси съезд ваколатлари муддатига, лекин сурункасига фақат икки муддатгагина сайланади. Унинг СССР халқ депутатлари съездига ва СССР Олий Советига ҳисоб бериши принципи мустаҳкамланади.

ОВОЗ БЕРИШ МАСЪУЛИЯТИ

СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги Қонун лойиҳасининг умумхалқ муҳокамасига қўйилганлиги партия ва ҳукуматимиз совет жамиятини демократиялаш ва сиёсий системани ислоҳ қилишга янгича ёндашаётганидан, мамлакатни революцион янгилаш ва уни тубдан қайта қуришнинг янгича йўл-йўриқларини ишлаб чиқаётганидан гувоҳлик беради. Қонун лойиҳасининг «Овоз беришни ташкил этиш» деб номланган 52-моддасида «Ҳар бир сайловчи ёки съезд, конференция, пленум қатнашчиси шахсан овоз беради; бошқа кишилар учун овоз беришга йўл қўйилмайди», деган қоидалар мавжуд. Бироқ бу қоидаларга сайлов участкаларида ҳамма вақт ҳам риоя қилинади, деб бўлмайди Масалан, сайлов участкасига, одатда, бир хонадондан бир вакил ташриф буюриб оила аъзоларининг (сонининг аҳамияти йўқ) барча учун овоз берганликларига кўп гувоҳ бўлганман. Бундай ҳолатлар, шунингдек, студентлар, ишчилар ётоқхоналарида яшайдиган сайловчилар учун ҳам одат тусига айланмоқда.

Ачинарли жойи шундаки, аксарият ҳолларда участка сайлов комиссияси аъзоларининг ўзлари бунга шароит яратиб беришади. Бу хилдаги ҳодисаларга барҳам бериш учун Қонун лойиҳаси 52-моддасининг тўртинчи қисмидаги «бошқа кишилар учун овоз беришга йўл қўйилмайди», — сўзларидан кейин, **«бироқ била туриб бунга қасддан йўл қўйган ёки бевосита шароит яратиб берган тегишли сайлов комиссиясининг аъзолари қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар»**, деган қўшимча киритмоқчиман.

Депутатликка сайланаётган номзодга овоз бериш билан боғлиқ бўлган яна бир муҳим босқич мавжуд бўлиб, бу овоз беришни ўтказиш, деб аталади. Маълумки, кундалик иш фаолиятимизга сингиб кетган, шунингдек, съездлар, конференциялар, пленумлар ва йиғилишларда энг муҳим масалалар қабул қилинаётганда учта, яъни «Ким ёқлайди», «Ким қарши», «Ким бетараф» терминлари тез-тез тилга олинади. Шундай экан, менинг фикримча агар сайлов бюллетенига фақат битта депутатликка номзод киритилган бўлса, сайловчи депутатликка номзодга ўз муносабатини билдириш чоғида «бетараф»лик позициясида қолишлигини ҳам инкор этмаслик даркор. Сайловчилар бундай тўхтамга асосан, депутатликка сайланаётган номзод ҳақида етарлича маълумотга эга бўлмаган ҳолларда келиши мумкин. Шунинг учун, Қонун лойиҳаси 53-моддасининг иккинчи қисмидаги «Агар сайлов бюллетенига фақат битта депутатликка номзод киритилган бўлса, сайловчи депутатликка номзодга ўз муносабатини билдирувчи «ёқлайман», — деган сўзлардан кейин **«бетарафман» ёки «қаршиман» деган учта сўздан бирини қолдириб, иккитасини ўчиради»** — тартибида баён этилишини таклиф қиламан. Бундай таклифларни билдираётганим бежиз эмас. Булар сайловчиларнинг овоз бериш масъулиятини яна оширади.

С. ҲАМИДОВ,
Хатирчи районидаги А. Икромов номли совхоз ишчилар комитетининг раиси, Ленин қишлоқ Советининг депутати.

• Спорт

ФУТБОЛ:

ЎТИШ ВА ҚОЛИШЛАР

Биринчи лига футбол командалари мамлакат чемпионатининг пешқадамлари даврасида кураш ўтиш ва қолиш учун давом этмоқда. Бугун бошланадиган навбатдаги тур ўйинлари ҳам пешқадамлар мавқеига кўпроқ таъсир қилиши мумкин. «Помир» футболчилари бу борада деярли хотиржам бўлиб олдилар дейиш мумкин. Лекин ЦСКА, «Гурия», «Ротор» ва «Пахтакор» командалари олий лигага бериладиган иккинчи йўлланмага эга бўлишга зўр бермоқдалар.

Қолган уч ўйинда имкониятлардан ким қандай фойдаланади ёки қайси команда кутилмаганда очко йўқотиб, мавқеини бўшаштириб қўяди. Ҳамма гап шунда. Афтидан 2 ноябрь куни бўладиган учрашувлар ана шу даъвогарлардан учтасининг «тақдирини» ҳал қилишда алоҳида аҳамият касб этадиган кўринади. Сабаби, шу куни пахтакорчилар «Ротор» командасининг меҳмони бўлишса, пойтахт армиячилари «Гурия» коллективини қабул қилишади. Умуман олганда ЦСКА ва «Пахтакор» футболчилари учун олий лигага чиқиш қадри ошиб кетди. Фахрли ўринга даъвогарлар эса бўш келишмайди. Бугун пахтакорчилар «Карпати» армиячиларини қабул қилишса, ЦСКА командаси «Ростсельмаш» майдонида куч синашади. «Ротор» футболчилари «Колос» командасининг меҳмони бўлади. «Гурия» эса «Звезда» билан ўйнайди.

Ўйинлар жадвалининг кўриниши қуйидагича:

	Ю	Д	М	Т	О
Помир	**23**	**10**	**6**	**73-38**	**56**
ЦСКА	**21**	**10**	**8**	**59-32**	**52**
Гурия	22	7	10	63-34	51
Ротор	22	7	10	68-35	51
Пахтакор	20	10	9	58-33	50
Динамо Ст	17	10	12	55-44	44
Карпати	17	8	14	48-31	42
Даугава	17	6	16	53-50	49
АСК Р	14	10	15	52-61	38
Таврия	13	13	14	34-42	38
Шинник	14	8	18	43-48	36
Ростсель.	14	8	17	56-63	36
Геолог	15	5	19	41-54	35
Котайк	14	7	19	54-80	35
Спартак	13	9	17	50-55	35
Динамо Бт	14	6	19	37-43	34
Кузбасс	11	13	15	30-39	34
Металлург	11	13	15	28-39	34
Кубань	11	10	19	37-53	32
Заря	11	9	19	43-52	31
Звезда	8	12	19	32-63	28
Колос	10	7	22	31-56	27

* * *

Иккинчи лига ғолиблари ўртасида биринчи лигага ўтиш турнири бошланди. Фарғонанинг «Нефтяник» футболчилари 7-зона ғолиби сифатида дастлабки ўйинни «Иртиш» майдонида ўтказиб (1:0), учрашувни ғалаба билан бошлашди. Эртага фарғоналиклар «Нистру» командасининг меҳмони бўлишади.

СОВРИНЛАР ЙЎЛИДА

Европа қитъаси футбол совринлари учун иккинчи босқични дастлабки ўйинлари ўтказилди. Чемпионлар кубоги мусобақа Москванинг «Спартак» футболчилари Бухарестда маҳаллий «Стяуа» командаси билан беллашдилар. Ўйин румин футболчиларининг устунлигида ўтди. Улар 3:0 ҳисобида ғолиб чиқишди.

Минск динамочилари УЕФА соврини учун мусобақада иштирок этишмоқда. Улар ўз майдонларида Руминиянинг «Виктория» командасини қабул қилишди. Динамочилар 2:1 ҳисобида устунликка эришдилар.

Кубок эгалари кубоги соврини баҳсида Харьковнинг «Металлист» футболчилари иштирок этишаётир. «Металлист» Голландиянинг «Рода» футболчилари билан беллашувда 0:1 ҳисобида мағлубиятга учради.

Жавоб ўйинлари 9 ноябрь куни ўтказилади. Ғолиб командалар навбатдаги босқичга йўлланма олишади.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги, Ўзбекистон ЛКСМ Тошкент шаҳар комитети, Ўзбекистон Ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамияти, Ўзбекистон рассомлар ва архитекторлар Союзлари

1988 ЙИЛ 1 ОКТЯБРДАН

Афғонистон республикасида интернационал бурчини бажарган интернационалист-жангчиларга Тошкент шаҳрида ўрнатиладиган ёдгорликнинг таклиф лойиҳасини ишлаб чиқиш учун

ОЧИҚ КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс программаси ва шартларини Маданият ёдгорликлари бош илмий-ишлаб чиқариш бошқармасида конкурс ҳайъати масъул котиби Л. И. Кадубдан қуйидаги адресда олиш мумкин: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй. Телефон: 44-64-73.

Энг яхши лойиҳалар учун қуйидаги мукофотлар белгиланди:
— биринчи мукофот — 3000 сўм;
иккинчи мукофот — 2000 сўм;
учинчи мукофот — 1000 сўм.
Шунингдек, ҳар бири 500 сўмдан учта рағбатлантирувчи мукофот.

Биринчи мукофот билан тақдирланган лойиҳа авторларига лойиҳани буюртмачи томонидан белгиланган муддатларда ишлаб чиқиш топширилади.

Конкурс ишлари Ёшлар уйининг кўргазмалар залига қуйидаги адресга тавсия этилиши керак: 700011, Тошкент шаҳри, Пахтакор кўчаси, 5-уй. Барча ишлар 1989 йил 20 январь соат 18.00 дан кечикмай тавсия этилиши керак. Квитанцияга авторнинг шиори, лойиҳа материалини топшириш муддати кўрсатилади.

АҲОЛИ, КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

КООПЕРАТИВЛАРНИНГ ЯНГИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАН «АИСТ» ТЕРРИТОРИАЛ СОЮЗИ ҚУЙИДАГИ ИШЛАРНИ

БАЖАРАДИ

— Технология линияларини, мосламаларни, пресс андазаларни, металл конструкцияларни лойиҳалаштириш бўйича конструкторлик ишларини;
— Турар жой ва жамоат биноларини, саноат корхоналарини иситиш, шунингдек, иссиқ сув таъминоти системалари учун қуввати 0,65-4 МгВт бўлган паст босимли қозонлари (Универсал, Братск, Минск) бўлган қозонхоналарни блоклардан фойдаланиб қуриб бериш;
— Нострандарт ускуналар (2 ва 3 устунли пресслар, резина остига қўйиладиган пресс, шнеклар, экструдерлар ва бошқа майда металл конструкциялари;
— Санитария-техника буюмлари остига қўйиладиган пресс-андазалар;
— Ювиш қурилмаси остига қўйиладиган сифонлар, 50 мм. ли тройник, шохобчалар, қориштиргичлар учун декоратив шайбалар, темир-бетон маҳсулотларини арматура учун монтаж шайбалари, ювишга ишлатиладиган бачоклар учун уловчи шланг ва шарсимон жўмрак (ҳаммаси полиэтилендан);
— Санитария-техника буюмлари — сгонлар, шохобчалар, муфталар, контргайкалар, пўлат қозонлар, индивидуал баклар, қувур заготовкалар ва бошқалар.
— Сув-газ таъминоти системаси учун қувурларни изоляциялаш (буюртмачи материалидан полиэтилен қоплама қилинади);
— Ремонт-қурилиш ишлари, бир қаватли бинолар, ҳовли боғлар, кичик архитектура шакллари қурилиши, ички санитария-техника ва электр-монтаж ишлари
— Ишчи ҳужжатлари, чизмаларни кўпайтириш, муқовалаш, рангсиз босма нақш солиш, қорилган ранглар билан нашр этиш ва муқовали қопқоқларда зар қоғоз билан нақш солиш шунингдек, текст бланкали ва оддий рангли маҳсулотларни босиб бериш.

Ишларни буюртмачининг материалларидан давлат шартнома нархларида ҳамда кооперативлар Союзининг материалидан кооператив шартнома нархларида бажарилади.

КООПЕРАТИВЛАРНИНГ «АИСТ» ТЕРРИТОРИАЛ СОЮЗИ 1988-89 ЙИЛЛАР УЧУН ШАРТНОМАЛАР ТУЗАДИ.

Буюртмалар қуйидаги адресда қабул қилинади: 700154, Тошкент шаҳри, Сергели райони, Жанубий саноат зонаси (75, 99-автобусларнинг «Жанубий саноат зонаси» бекати).

Телефон: 58-58-32, соат 8.30 дан 17.30 гача.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

29 октябрь соат 19.00 да «ПАХТАКОР (Тошкент)— СССР ТЕРМА КОМАНДАСИ

ВЕТЕРАНЛАРИ УРТАСИДА

ФУТБОЛ БУЙИЧА УРТОҚЛИК УЧРАШУВИ

Спорт-буюм лотереяси ўйналади.

Серияларнинг номерлари — 050001 дан 052000 гача.

КОЛЛЕКТИВ БЎЛИБ КЕЛИШ УЧУН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

●

Ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари диққатига!
Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги «Узглавстройдревпром»нинг

РЕМОНТ-ҚУРИЛИШ СОЗЛАШ БОШҚАРМАСИ

ТУГАТИЛДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб икки ой мобайнида қуйидаги адресда қабул қилинади: Тошкент шаҳри, Абай кўчаси, 4-уй.

Корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари ДИҚҚАТИГА!
Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигининг «Главстройкомплект»и

ТУГАТИЛДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида тугатиш комитети томонидан қуйидаги адресда қабул қилинади: 700000, Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 19-уй.

●

Ташкилотлар ва корхоналарнинг раҳбарлари диққатига!
Ўзбекистон ССР Нефть маҳсулотлари давлат комитетининг

ЖИЗЗАХ БОШҚАРМАСИ

1988 йил 10 октябрдан бошлаб

ТУГАТИЛДИ

Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой мобайнида қуйидаги адресда қабул қилинади: 708000, Жиззах шаҳри, Навоий кўчаси, 26-уй. Телефонлар: 3-15-35, 3-07-20, 2-32-41.

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/X да **Истамбул фожиаси**, 29/X да **Келинлар қўзғолони.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 28/X да **Аршин мол олон**, 29/X да **Музаффар қуёш фарзанди** (15.00), **Ҳийлаи шаръий** (19.00).

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/X да **Қора камар**, 29/X да **Майсаранинг иши** (19.00).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Москва цирки артистларининг хайрлашув гастроллари** (28/X да 19.30 да; 29/X да 16, 19.00 да; 30/X да 12, 15, 18.00 да).

• Тингланг, томоша қилинг

28 ОКТЯБРЬ, ЖУМА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — «Бекинмачоқ». 9.35 — Болалар учун фильм. 10.40 — Янгиликлар. 10.50 — И. С. Бах. «Деҳқонлар кантатаси». 11.30 — Ҳужжатли фильм. 11.55 — Инсон ва қонун. 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — СССР Олий Советининг депутатлари сўзлайдилар. 16.25 — Биргалашиб ўйлаб кўрайлик. 17.25 — Тараққиёт, ахборот, реклама. 18.10 — Шеърият лаҳзалари. 18.15 — Нега ва нима учун. 18.45 — Кооператор нимага қодир. 19.15 — Фидойи шахслар. 20.00 — Интерсигнал. 20.30 — Адабий-бадиий видеоканал. 21.30 — Время. 22.05 — СССР Олий Советининг депутатлари сўзлайдилар. 22.15 — Адабий-бадиий видеоканалнинг давоми. Танаффусда — дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Г. Х. Андерсен эртаклари. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Инглиз тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — Сиз яратган боғ. 11.35 — Тарих. 12.05 — Инглиз тили. 13.05 — «Лучафэрул». Бадиий фильм, 3-серия. 14.40 — Ҳужжатли фильм. 15.30 — Янгиликлар. 15.40 — «Мардлик». Телефильм, 4-серия. 16.45 — Мюнхен камер оркестрининг концерти. 18.35 — Янгиликлар. 18.40 — «Алан» рақс ансамблининг концерти. 19.30 — Қишлоқ янгиликлари. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Рус хор куйлари. 21.10 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.05 — СССР Олий Советининг депутатлари сўзлайдилар. 22.15 — Чет эл фильмлари экрани. 23.40 — Янгиликлар. 23.50 — Гитарачи Э. Веласко чалади.

УзТВ-I. 15.00 — Ягона оилада. 16.00 — Ҳужжатли фильм. 16.45 — Жамиятшунослик. 17.15 — Янгиликлар. 17.30 — ВЛКСМ 70 йиллигига. 18.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Карпати» АСК (Львов). 19.50 — Мультфильм. 20.00 — Ахборот. 20.15 — Долзарб интервью. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 — Время. 22.05 — СССР Олий Советининг депутатлари сўзлайдилар. 22.15 — Долзарб дамлар қадри. 22.35 — ВЛКСМ 70 йиллигига.

УзТВ-II. 19.30 — «Жаҳонгашта йигит». Бадиий фильм. 20.50 — Кескин танқид остида. **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — СССР Олий Советининг депутатлари сўзлайдилар. 22.15 — Тиканли экран. 22.45 — «Жазирама ёзнинг уч куни». Бадиий фильм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Эстрада концерти. 9.30 — Дилкаш дуторим. 9.45 — Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 10.15 — Ёзувчилар микрофон олдида. 11.15 — Юность. 12.10 — Ўзбекистон бинокори. 12.30 — Халқ талантларининг концерти. 13.00 — Ўзбекистон чорвадори. 13.30 — Музикали календарь. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.00 — Давр, воқеалар, кишилар. 15.30 — Болалар учун эшиттириш. 15.50 — Концерт. 16.00— СССР ва ЧССР халқаро шарҳловчи-журналистлари давра суҳбати. 18.15 — Жамият, шахс ва ахлоқ. 18.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 18.40 — Ленинча дўстлик байроғи остида. 19.20 — Футбол. «Пахтакор» — «Карпати» АСК (Львов). 19.50 — Музикали дақиқалар. 20.15 — Замондошимиз портрети. 20.30 — Қувноқ тароналар. 21.30 — Музикали программа. 22.30 — Б. Давидова куйлайди. 23.10— М. Исмоилий туғилган кунининг 80 йиллигига.

Р. — 11071. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. — 248. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12